

PRIMORSKA BORBA

Leto II. — Št. 37

Ajdovščina, 21. septembra 1946

Cena 4.— lire

Resnica o Trstu in njegovem statutu

V zadnjem času se na mirovni konferenci mnogo govori o bodoči ureditvi v svobodnem mestu Trstu. Včasih, na žalost le prepogosto pa morajo pošteni demokratični ljudje ugotoviti, da bi nekateri sile v svetu rade okrog razpravljanja o Trstu napletle celo vrsto svojih interesov in s tem ustvarile nejasne račune. Zakaj toliko besedi, ko gre za poseben enostavno stvar; gre namreč za to, kako se bo omogočilo visoko demokratičnemu ljudstvu Trsta bodoče življenje, do katerega ima polno pravico ki mu ga ne sme nihče pod nikakim izgovorom krstiti.

Trst, ki je bil že od nekdanj žarišče borb demokratičnih delovnih množic, stoji danes ponovno pred vestjo sveta. Ljudstvu, ki je prav s svojo vztrajnostjo, borbenostjo in odpornostjo dokazalo svojo visoko življenjsko sposobnost, katere ni mogel streliti niti terorističen policijski aparat fašistične diktature, niti najnesramnejša politika ZVU in njene policije, niti provokacije importiranih fašistov, naj bi ta statut omogočil življenje, kakršno pripada enakopravnemu demokratičnemu ljudstvu. Zadnje razpravljanje o Trstu pa je znova pokazalo, da so na delu sile, ki niti niso poskušile, niti pokazale volje zasledovati take cilje, ampak skušajo z vsemi silami ustvarjati v Trstu možnosti novih sporov.

Da je ta ugotovitev resnična, nam jasno pričajo predlogi ameriških, angleških in francoskih zastopnikov na mirovni konferenci o bodoči ureditvi življenja v Trstu, o tako imenovanem tržaškem statutu. Kaj je bistvo teh predlogov, ki so si med seboj poseben enak in ki imajo tudi skupen cilj? S statutom, kakršnega predvidevajo prej omenjeni predlogi, bi na tako imenovanem »svobodnem ozemlju« Trsta bil neomajni gospodar guverner, ki bi lahko po svoji mili volji služil interesom mednarodnega imperializma. Naloga tega guvernerja, ki ne sme biti niti Italijan, niti Slovencec, bi bila torej uresničiti na ozemlju Trsta tujo voljo. Guverner bi imel poleg sebe šestdesetletni svet, katerega bi polovico sam imenoval, polovico pa bi ga bilo izvoljenega od ljudstva. Guverner bi lahko samovoljno odpoklical vsakega člana tega sveta, prav tako pa bi odločil vsak sklep skupščine. Po osnutkih bi se mu dalo tudi oborožene sile in se tako očitno pripravilo vojaško oporišče v Trstu.

V svojem zadnjem referatu na zasedanju mirovne konference je tov. Kardelj izjavil približno takole: Ne morem se znebiti vtisa, da sploh ne gre za interese Trsta, niti za obrambo tako imenovanih pravic Italije, ampak že za vnaprej narejen sklep, da se Jugoslaviji in vsemu zaledju Trsta zapre neoviran dohod na Jadransko morje. Mogoče bo kdo rekel, da si te stvari izmišljujem, ker ni nihče navedel niti v Svetu ministrov za zunanje zadeve, niti na tej konferenci takih argumentov. To je resnica, in sicer neprijetna resnica, ki samo potrjuje dejstvo, da govorijo na tej konferenci mnogo več o starih, na katere ne mislijo, kakor pa o starih, na katere ne mislijo. Brez nadaljnjega nam te besede jasno kažejo, da nekateri ne vodijo na mirovni konferenci čistih računov.

Iz izjavljanj zastopnika SZ na mirovni konferenci, Molotova, zastopnika edine velesile, ki dosledno brani pravice malih narodov v borbi proti načelom tistih, ki mislijo, da so mali narodi samo sredstvo za barantanje, samo oporišča, samo tropa glasov, ki jih lahko izrabljajo v poljubne namene, je jasno razvidno, da zamisli ameriško-anglo-francoskega statuta ni ničesar novega, ampak da pomeni to presajanje potom njih statulov metod, »ki so se dobro obnesle« v kolonijah. To dejstvo potem govori, da pomeni ta predlog ne samo oviranje Jugoslavije pri njenih pravicah, ampak ustvarjanje kolonialnih razmer v demokratičnem Trstu. Molotov je v svojih izjavljanjih našel jasne primere v tak statulu Sistem guvernerjev s takimi polnomočji obstoja v Indiji, v Afriki itd. Torej pomeni borba za tak statut borbo za uresničevanje zamorske politike, za ustvarjanje kolonije v središču Evrope. Na tak način bi iz svobodnega Trsta napravili guvernerjev Trst in ozemlje spremenili v navadno kolonijo.

V istem času pa se predlog bori tudi za to, da se guvernerju dajo na razpolago potrebna sredstva za uspostavljanje mira za obrambo, taka potrebna sredstva, ki so se »dobro obnesle« pri obiljanju demokratičnih množic v Indiji in tudi pri nas v zadnjem času neopravičljive politike ZVU in njene civilne policije, ki brez nadaljnjega pomeni zarodek takih potrebnih sredstev. V jasnih besedah povedano, pomenijo ta potrebna sredstva oborožene sile, kar pa pomeni spremeniti svobodno ozemlje v vojaško oporišče.

Vsi globoko pošteni demokrati sveta pa v tem trenutku dobro vedo, da je življenje močnejše od stabilnih statulov, kakor je izjavil tov. Kardelj. Vsa ta

dejstva jasno kažejo, da se je pri razpravljanju o bodoči ureditvi o mestu Trstu jasno pokazala tista gnala nepoštenost zavojevalne politike, ki jo nekateri opravčujejo s protisovjetsko kampanjo. Na ta način bi radi opravičili

Zastopnik naših pravic —
tov. Edvard Kardelj brani interese
demokracije na zasedanju mirovne
konference

železnio zaveso, s katero skušajo na vsak način odrezati od morja nanj nujno navezane narode. Govoriti o Sovjetski nevarnosti ogrožanja interesov na Sredozemskem morju, o čemer danes tako široko pišejo nekatera glasila v Ameriki, Angliji in Franciji, se pravi zanikati dejstvo, da so s politiko imperializma že od nekdanj ovirali osnovno življenjsko težnjo tržaškega ljudstva, da se združi z ostalimi narodi Jugoslavije. Tovariš Edvard Kardelj je v svojem referatu jasno povedal, da se je Trst boril, da je bil tak boj, kakršnega je dokončno izobilkoval v NOB, že v 19. stoletju in vsega začetka 20. stoletja, takrat, ko še ni bilo SZ, ki naj bi ogrozila prevlado na Sredozemskem morju, niti še Jugoslavije. To je torej jasen dokaz, da hočejo zavestniki tako imenovane politike »bojazni za italijanstvo«, pretveze nezrelosti prebivalstva s tržaškega področja, ki predstavlja nevarnost za nacionalna trenja, samo presekati žile, ki dovajajo kri ekonomskega življenja skozi Jugoslavijo v Trst, in ustvariti v Trstu vojno oporišče. Pri vsem tem pa jim ne gre ne za obrambo italijanstva in ne slovenstva, ni jim mar ne gospodarstvo, ne procvit tržaškega mesta.

V zagovor svojega nemogočega predloga, ki ni samo krivičen, ampak predstavlja resno nevarnost za bodoči obstoj Trsta, si upajo še govoriti: Kaj hočete, statut predvideva popolnoma svobodne volitve, kandidatov je, kolikor jih hočete, volilna agencija je prosta. To govore listi, ki mislijo, da je v navidezno svobodnih volitvah bistvo demokracije. Svobodne volitve niso same sebi namen, ampak sredstvo, ki omogoča ljudstvu dati obliko svoje oblasti. Dejstvo, da bi vladal v Trstu guverner, ki ima pravico ne samo preklicevati predloge skupščine, ampak celo odpoklicati člane skupščine, pravico nasilne intervencije, dovolj jasno kaže, da so svobodne volitve samo krinka za »zamorsko politiko«, ki bi jo radi uresničili v Trstu, in s tem Trstu, ki ima tako stare demokratične tradicije.

Zanimivo je nadalje, da anglo-ameriški statut predvideva dvotretljsko večino pri glasovanju v tržaškem svobodnem mestu in to v istem času, ko nihče izmed naših ljudi še ni pozabil, da so se prav ti ljudje potegovali za enostavno večino takrat, ko je šlo za to, da se bo odločevalo o bodočem miru. Tako se pa brezvestno izmiliči pojem demokracije, čel južje nekaj govorijo, drugo pa mislijo.

O Trstu in tržaškem statulu se mnogo govori in mnogo piše. Iz vsega tega ogromnega materiala pa se da razbrati, da je bistvena razlika med demokracijo na papirju, ki je dejansko samo krinka imperialističnega sveta, in med pravo ljudsko demokracijo. Prva skriva pod košatim perjem »bojazni« za nacionalno strpnost, »potrebnih sredstev za zaščito« raznih guvernerjev, najširše svobode ter maksimalne demokracije, sistem kolonialnega vladanja, sistem afrikanskih razmer. Na drugi strani pa je ljudska demokracija, ki ima en sam namen, na pošten način omogočiti najširšim delovnim množicam svobodno izgradnjo lepšega življenja in trajnega miru. Obe li dve dejstvi jasno kažejo predlogi za tržaški statut, tako na eni strani ameriški s dvojnikom v angleškem in

Dejstvo je še eno, da namreč Jugoslavija danes ni pripuščena na milost in nemilost krvnikom malih narodov

Vsa dosedanja razpravljanja o razmejitvi med Jugoslavijo in Italijo in o Trstu so pokazala ne samo osvojevalno politiko večerajšnega premaganca, temveč tudi jasno in prepričevalno vso krivičnost tako imenovane »francoske črte«. Natančna obrazložitev s strani Jugoslavije bi morala služiti kot izhodišče za pravično rešitev spornih vprašanj, toda zaenkrat je ta argumentacija uspešna v toliko, da je razkrinkala vse »tehtne« napore onih, ki zagovarjajo »francosko črto«. Seveda se nahajajo sedaj delegacije južne Afrike in Brazilije v kočljivem in neprijetnem položaju in preostaja na razpolago samo še molk. Te delegacije gotovo ne dajejo svojih posebnih mnenj, temveč prihajajo nasveti iz že znanega okvira svetovno reakcionarne centrale, ki jo verno zastopa sedanja politika ZDA, ki hoče z znano politiko nasilja podrediti si sistem malih držav, da bi lahko te služile kot teritorij, kamor bi lahko položili industrijski trusti in karteli svojo železno roko. Ne dogaja se samo slučajno, da podpirajo Italijo, ki je velik krivec v zadnji vojni, kajti prav vse te metode uporabljajo v Nemčiji. Tako je g. Byrnes pred par dnevi v Stuttgartu govoril kot prijatelj Nemčije. Njegove besede morajo vzemirjati vse one, ki so preživeli strahote zadnje vojne.

»Oblast mora biti v rokah tržaškega
ljudstva«, je izjavil na zasedanju
mirovne konference zastopnik SZ
Molotov

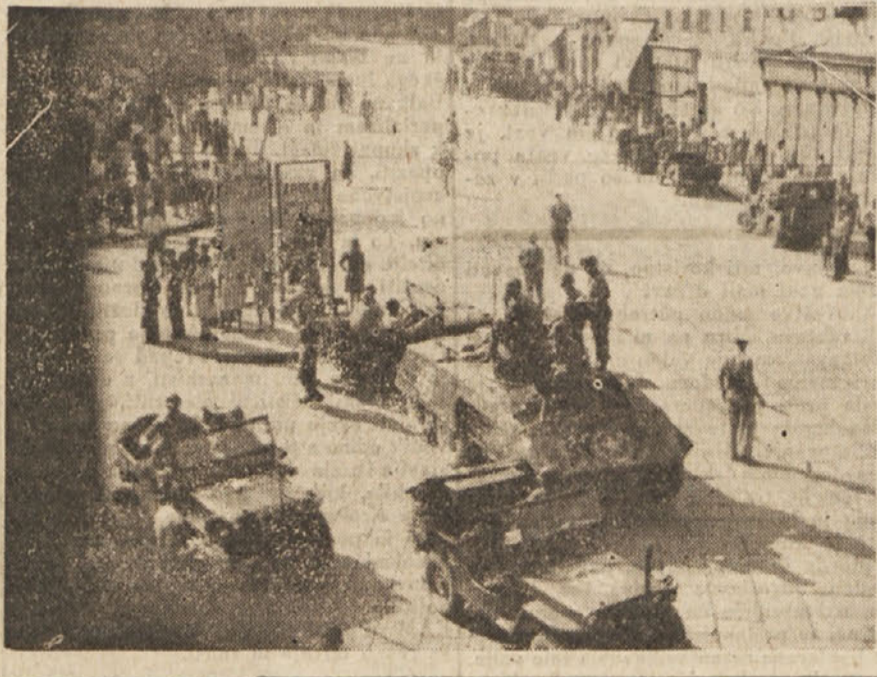
VCASIH SO ISTE DRŽAVE, KI DANES IGRAJO VLOGO ODVETNIKA ITALIJE, GOVORILE DRUGAČE

Včasih so bile mnenja, da se mora fašizem in nacizem streti do zadnjih korenin, ker jim je grozil, da bo prevzel tržišča, danes ne obstoja več ta nevarnost in bi celo radi neogovali ubogo Italijo, in kot govori Byrnes, tudi Nemčijo. Razume se, da takšne geste lahko povečajo še vedno nepotesen imperialistični apetit Italije in Nemčije in željo po maščevanju.

Vse delovanje proti Jugoslaviji spremelja organiziranost, organiziran je celo molk, s katerim sprejemajo neovrgljive dokaze jugoslovanske delegacije. To je trenutna potreba, saj tudi na razne pro-

testne note FLRJ prihaja v odgovor čisto molk, nato pa neosnovan napad s pomočjo insceniranega konflikta, ko se skuša mali Jugoslaviji s silo vlti popuščanje. »Politika nasilja« nam je že precej pokazala, med drugim tudi to, da je vedno spodletela, ker je brez resničnega ozadja. Jugoslovanska argumentacija, kot tudi argumentacije ZSSR, Poljske, Češke, pa imajo nepremagljivo ozadje — resnico. Zelo zelo čudna bi bila pravičnost mirovne konference, če ne bi bilo zagovornice malih narodov Velike SZ, ki ve ceniti vojne napore in svobodo in demokratičnost svojih in vseh drugih narodov.

Na tržaških ulicah smo že videli »zarodke potrebnih sredstev« in poznamo dobro tudi njihov namen

francoskem predlogu, na drugi strani pa predlog SZ in Jugoslavije.

To je prava resnica, ki se vrti okrog tržaškega statula, prava resnica, ki ne more prikriti dejstva, da so znova na delu temne sile, ki bi rade obudile staro politiko Hitlerjevega in Mussolinijevega sistema, pojačano z »uspelimi poizkusi« kolonialne prakse. Prav ta resnica pa tudi jasno kaže, da lak način ves demokratičen svet najstarejše obsoja in s to svojo obsojdo dokazuje, da mali narodi ne smejo biti nikdar več samo igračka v rokah imperialistov. Resnica o borbi za tržaški statut jasno govori, da je SZ ponovno dokazala, da je edino ona izmed velesil danes najstarejši zaščitnik malih narodov in demokratičnih množic pred izkoriščevalsko igro imperialistov, ki še niso zamenjali svojega pojmovanja, da so mali narodi samo interesne sfere, samo tropa glasov, ki se lahko uporabljajo za ustvarjanje raznih raznoželj v svetu.

Resnica o Trstu je torej lahko samo ena, ki ni mogoče na noben način potvoriti, in ta resnica se najjasneje kaže v volji tržaškega ljudstva, ki je že nešteto krat v zgodovini jasno manifestiralo svojo demokratičnost in ki se nik-

Jugoslavija ne mora sprejeti rešitve,
po kateri bi ostalo ljudstvo Trsta brez
demokratičnih in človečanskih pravic!

KARDELJ

DELO MIROVNE KONFERENCE V SEMMEM TEDNU

NA MIROVNI KONFERENCI JUGOSLAVIJA DEJANSKKO ZMAGUJE

ker se po delovanju jugoslovanske delegacije ne manifestira same pravica in resničnost zahtev, temveč tudi iskrena miroljubnost. V tem je pomen dejanske zmage, ki jo je dosegla Jugoslavija pri najbolj zapletenem vprašanju sedanje konference, v diskusiji za ureditev Julijske krajine. Te dejanske zmage ne bo mogoče nikdar izbrisati. Četudi bi preglasovale druge delegacije pod pritiskom anglo-ameriške reakcije resnico, bo za slednjega poštenega človeka dokaz, da se je izvršila krivica. Tako bi dosegla sedanja konferenca iste uspehe kot konferenca l. 1918, kjer se je položila kal nove vojne ravno na podlagi diktiranja.

Kljub vsemu pa Jugoslavija še vedno upa, da pravica ne bo potisnjena v ozadje, v skrajnem primeru pa Jugoslavija ne prevzame nobene odgovornosti za moralno vrednost kakršnega koli krivičnega sklepa. Tovariš Kardelj je to pojasnil še bolj jasno, ko je rekel, da

NARODI JUGOSLAVIJE SO MALI NARODI, TODA PRIPRAVLJENI SO BRANITI SVOJE PRAVICE

Dejstvo je še eno, da namreč Jugoslavija danes ni prepuščena na milost in nemilost krvnikom malih narodov, temveč da ima zagovornika v bratstvu SZ in da njene pravične zahteve podpira ves demokratičen svet, vse demokratične množice, celo tistih držav, ki bi hotele v Parizu preglasovati Jugoslavijo. Da tiste množice danes že stavkajo in bodo še stavkale, dokler bodo reakcionarne sile, ki precej sličijo fašizmu, iskale »politiko nasilja« za naraven izhod.

Se bolj bomo razumeli dogodke v Parizu in vse poskuse izbrisati Jugoslavijo, če se spomnimo izjave maršala Tita, ki jo je dal nekemu francoskemu novinarju namreč, da nihče ne bi nasprotnoval Jugoslaviji in takšni ureditvi, ki jo ima sedaj, če bi ključ do gospodarstva polja imeli tuji. Tako lahko jugoslovanski narodi govore o nacionalni in državni neodvisnosti, ker ključ jugoslovanskega gospodarstva niso v tujih rokah. Namesto, da bi ustvarjali osvobodilni mir narodov, delajo račune, ki služijo interesom, ki nimajo ničesar skupnega z vzpostavitvijo miru, svobodo narodov in strogo pravico. Tov. Bebler dokazuje:

IZGUBA GORICE BI BILA KRIVICNA IN ŽALJIVA

Tako je tov. Bebler obdelal celoten sistem »francoske črte«, sektor za sektorjem od razmejitve v Kanalski dolini, kjer Italijanov ni bilo do leta 1940, Beneško Slovenijo, ki predstavlja strnjeno slovensko ozemlje, Gorico, katere izgubo bi med vsemi krivicami, ki bi jih vsilila francoska črta, jugoslovanski narodi najtežje sprejeli, ker dejansko predstavlja kulturno in upravno središče goriške pokrajine, ki je v etničnem pogledu najbolj čisto slovensko področje vse Julijske krajine, ki je bila središče osvobodilne borbe ljudstva Julijske krajine proti silam Hitlerja in Mussolinija.

REAKCIONARNO PROTI- JUGOSLOVANSKO POLITIKO ZASTOPAJO AGENTI BRAZILIJE IN JUŽNE AFRIKE

Kljub temu, da se Brazilija toliko otresa in zanikuje, da bi bila advokat Italije, vendar se je ponižala do te stopnje, kajti delegacija Brazilije je mnenja, da se zahtevajo od Italije velike žrtve, ter je zahtevala od Jugoslavije še vso zapadno Istro, celo dolino Soče. Tako naj bi ogromno slovensko ozemlje znova pogoltnila Italija, ker se je v Gorici vgnedilo tekmo fašizma par tisoč črnih sracij, ki so se preoblekle. Velikodušje Brazilije bi seveda morala plačati Jugoslavija. Kot vemo je namreč Brazilija že uredila svoje terjatve do Italije s tem, da se je »odrekla« reparacijam, pač pa je zasedla bogata italijanska veleposelstva, ki se nahajajo v Braziliji in ki znašajo vsaj toliko, kolikor je maksimalna vojna škoda Brazilije. Po domače povedano, Brazilija ne zahteva tega, kar že ima v žepu.

MOLK NA MIROVNI KONFERENCI V PARIZU SE NE POMENI, DA SE HOČE USTVARITI TEMELJ TRAJNEGA MIRU

Pregled dosedanje diskusije o razmejitvi med Italijo in Jugoslavijo je podal tov. Kardelj. Ugotovil je neke bistvene važnosti, namreč da je Jugoslavija podala tako jasno svoje argumente za vsak Nadaljevanje na 2. strani.

ZVU krvnik resnične ljudske demokracije v coni A

Od znane nepristranosti ZVU je demokracijo ljudstvo doživelo številna razočaranja. Vse delovanje nosi globok pečat krivice, grobega potvarjanja dejstev, kar naj bi pomagalo zaostriži že tako težak položaj antifašističnih množic, ki pravno nikoli ne morejo doseči onih pravic, ki bi morale biti vsakogar upoštevane predvsem v Trstu in coni »A«. Iz istega razloga se ustvarja umetni in nemoralni položaj pokrajine, kjer je ljudstvo s svojimi potrebami potisnjeno v ozadje, da se tako lažje inscenira in ohrani prisotnost zavezniške anglo-ameriške vojske v Trstu in coni »A«. Posebno se tako premišljeno ustvarja napet položaj s tem, da se zaradi podpore neofašistov povzročajo nemiri in poboji, kar lahko ZVU izrablja in daje seveda po svoje oblikovano »resnico« kot neoporečno orožje svetovni reakciji, ki popoloma v skladu s mišljenjem ZVU zahteva dosleden položaj kolonije za Trst in cono »A«. Kolonije obstojajo zato, da na žrtvah domačinov tuji grabijo svoje dobičke. Zato naj bi bila tudi cona »A« tako ljudska kolonija v okviru Evrope, kjer bi hoteli poedinici celo en sam vladati stotisočern, ki bi bili brezpravna raja. Reakcionarnim banditom je vseeno, če fašizem znova vstaja, saj prav on ustvarja vse primerne pogoje za »demokracijsko« izvajanje ZVU. Razume se, če bi gospodarile neofašistične tolpe, kot se to od časa do časa dogaja. Demokracijske množice, ki so si sveste osvobodilnega boja, pa nastopajo kljub vsem zaprekam, kljub terorju, ki je osnovan princip vlade in uprave ZVU. Jasno je, da se vsi odmaknili gospodje od resnično demokracijskih idej Roosevelta tako, da danes v ZDA marsikdo oboja mednarodno politiko lastne države kot miru škodljivo, predvsem delavstvo, ki kaže neodvisno mišljenje in vzajemnost in zavest o delavskem nacionalnem poslanstvu. Vsa postlovska politika tudi taka, ki jo vodi ZVU v Julijski krajini, je minljivega značaja, ker se tujim zemljani ne da vekom vladati. Kakor v Grčiji tako tudi v Kitajski in

ravno tako v JK tuja vojska ogroža mir. Slovenske in italijanske demokracijske množice pa vedo, da le z dosledno borbo lahko preprečijo nov svetovni požar. Politično zrelost našega ljudstva v coni »A« zamenjujejo nekatere delegacije, ki se jim najbrže o skupni borbi slovenskega in italijanskega ljudstva v JK niti ne sanja, s posebno narodnostno mržnjo in ko govore o gospodarskih težavah, pozabljajo, da prav ZVU ustvarja te težave s tem, da podpira vsemogoče špekulacije svojih agentov in črnobozijance vseh kategorij in da za obnovu velecevnjena ZVU ni še ničesar storila razen par primerov, ko je hotela vsiliti ljudstvu, naj se podpiše na prazno menico, čemur pa ljudstvo zaradi svoje »politične nezrelosti« ni nasledilo.

Kar se ne da zlepa doseči, se skuša doseči z nasiljem; s tanki, bombami in brzostrelkami. Nerazumljivo je samo to, da se gotovi del svetovne javnosti (ki ne uživa kdove koliko ugleda in slave) ne zaveda nizkosti svojih poizkuscov, ki spadajo v isto vrsto kot so nekdanj spdale »dvatisočletna« fašistična civilizacija in svetovni nazor »nadjudi«, ki so hodili po poti Hitlerjevega »Mein Kampf«. Washington in Abraham Lincoln, bi najbrže, če bi živel v Trstu, ne uživala s svojimi idejami priznanja pri ZVU in bi ju civilna policija preganjala, kot preganja in zasleduje stavkovni odbor, ker ne bi hotela trgati zastav z rdečo zvezdo, kot to delajo elementi angloameriške okupacijske vojske. In najbrž bi se Washington in Lincoln branila pajdašiti s fašisti in služiti kot hlapca umazani reakciji.

Gotovo je, da trpi v vprašanju JK ngled tistih, katerih zastopniki zagovarjajo imperialistične težnje. Pozdravljamo pa vse napore tamkajšnjih res demokracijskih množic, ki obojajo ravnanje svojih vlad ne samo z besedami, temveč tudi dejansko, in s stavkami manifestirajo kot ljudstvo cone »A« svoje ogorčenje nad neumestnim ravnanjem »visokih vlad«, ki močje upoštevati svobode in pravic malih narodov.

Goriško ljudstvo ne bo nikoli pristalo na krivično vsiljeno zahodno mejo med Jugoslavijo in Italijo

Ko v Parizu odločajo o usodi Julijske krajine in določajo mejo, ki naj bi potekala po Goriškem, je poslal Okrožni NOO za Goriško mirovni konferenci pismo, v katerem ponovno podarja pravilnost priključitve vse Goriške k Jugoslaviji. V pismu je poudarjeno, da je Gorica edino središče vse okolice, v tem mestu so bile slovenske šole itd. V Gorici se križajo vse ceste goriške dežele. Zato: »Naše ljudstvo ne bo nikoli pristalo na krivično vsiljeno zahodno mejo med Jugoslavijo in Italijo.«

CP hoče s preiskavami in aretacijami škodovati antifašističnim organizacijam

Civilna policija še vedno dela na Bovškem razne preiskave z namenom, čim bolj škodovati antifašističnim organizacijam in odborom ljudske oblasti. Pred nevi je pri odboru ljudske oblasti zaplenila tri pisalne stroje. Sedaj je zaplenila pisalni stroj tudi v uradu Krajevnega narodno-osvobodilnega odbora za Bovec. Istočasno so izvedli več hišnih preiskav v Cezsoči, kjer so aretirali brez vsakega vzroka tajnika Krajevnega narodno-osvobodilnega odbora tovariša Cirila Berginca, ga odpeljali v zapor v Bovec in nato proti Kobaridu.

Fašistični razgrajaci napadli stanovanje predsednika PNOO tov. Bevka v Gorici

Tolpa fašističnih razgrajacev je 8. septembra v Gorici dvakrat poizkušala vdreti v stanovanje predsednika Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora za Slovensko Primorje in Trst tovariša Bevka, ki je sedaj v Parizu. S česte so grozili njegovi ženi, ko jim pri prvem napadu ni uspelo vlomiti v stanovanje. Ko so se drugi vrnili zvečer in pričeli z vlamljanjem vrat, je nastal tak hrust, ko so se vrata podirala, da so mislili, da so padli v zasedo, ter so zbežali.

Nadaljevanje s 1. strani.

sektor, da jo je marsikatera delegacija podprla. Kar se ostalih delegacij tiče, ni nobena ovrgla resnice, temveč je bil odgovor samo molk. Nikjer ni bilo zaslediti ostre diskusije, kot je to bilo opaziti pri prejšnjih diskusijah. Molk pa ne pomeni, da delegacije soglašajo, temveč pomeni molk neke delegacije, da ne soglašajo in da je nasprotna jugoslovanskemu predlogu. Kardelj je hotel reči, da te delegacije molčijo, a ne bodo vedno molčale.

liko državo, niti koristno, če ne posveti paznje neki mali državi. Cloveštvo nujno potrebuje mir in ga tudi zahteva. Miru pa ni mogoče doseči z vsiljevanjem tuje volje; niti s pritiskom proti malim narodom. Jugoslavija se je borila proti proceduri, ker je že predvidevala, da je to sredstvo za formalno preglasovanje. Mišljenje, da je z izdajanjem formalnih sklepov mogoče ustvariti temelje trajnega miru — je zelo napačno in bi se pokazalo kot velika napaka te konference.

Morda še ni prepozno, nadaljuje tov. Kardelj. Jugoslavija poziva vse delegacije, naj preidejo na metodo sporazuma. Kaj naj še pričakujejo mali narodi od takih konferenc razen vsiljevanja tuje volje, kar pa je za Jugoslavijo nesprejemljivo. Narodi Jugoslavije, čeprav so majhni, so pripravljeni braniti svoje pravice.

TRST MORA BITI SVOBODEN IN DEMOKRATICEN, NE PA »ZAMORSKA KOLONIJA«

V tem tednu se je pričela generalna diskusija o statusu svobodnega tržaškega ozemlja. Vsega skupaj je pet predlogov, ki so jih predložile delegacije 4 velesil in Jugoslavija. Ze po-znamem protijugoslovanskem stališču so ZDA, Anglija in Francija predložile statute, ki bi Trst in ozemlje spremenili v kolonijo, kjer bi bil guverner in to še tujec po vrhu pravi despot, ki bi lahko razveljavljal zakone, odstavljaj in nastavljal funkcionarje uprave in pravosodja, kakor in kot bi sam hotel, sklepaj sporazume z drugimi državami. Imel bi tako oblastno-polnomočje. Najbolj zanimiv je britanski predlog o statusu, ki je istoveten z upravo v Indiji in zelo podoben režimu v Rio d'Oro (Zlata obala) angleški koloniji v zap. Afriki. Kakšno pa je stanje v Indiji, kjer se vrše dnevno spopadi in kakšno je zadovoljstvo Indijcev, vemo. To bi pomenilo, da bi Trst doživljal to, kar doživljajo danes, kjer so na dnevnem redu spopadi.

Namenili so sijajno bodočnost metropoli Slov. Primorja, ker so (in to vedno pozabijo) pozabili, da rešitev tržaškega vprašanja ne more biti trajna, če se ne spoštuje volja tržaškega zaledja Jugoslavije. Prvi pogoj za srečen razvoj svobodnega mesta je ta, da prebivalstvo samo izbere obliko in pogoje svojega bodočega življenja. V tem smislu so nastopile delegacije Poljske, Ukrajine in SZ, ki odločno zahtevajo čim večje pravice množicam, tesno povezanost z Jugoslavijo in to upravnou, prometno in denarno, ter da naj Jugoslavija v zunanjem svetu zastopa in štiti interese ozemlja in meščanov Trsta.

Postavljenih je torej pet načrtov statuta, a dobro vemo, da bo imel Trst lahko samo en statut, z dvema ne bo mogel izhajati. Kaj šele s petimi. Zato bi ves napor odgovornih ljudi moral težiti za tem, da se doseže sporazum.

ZVU tudi s plenjenjem ne bo zavrla dela NOO-ov

Civilna policija je pričela na Bovškem pleniti odborom ljudske oblasti pisalne stroje in denar. Okrajnemu NO odboru za Bovško je zaplenila pisalni stroj, ki je bil dodeljen Prosvetni komisiji. Krajevnemu narodno-osvobodilnemu odboru so policisti zaplenili 20.000 lir, krajevnemu NOO v Cezsoči pa pisalni stroj, kljub temu, da je odbor predložil potrdilo, da je stroj kupljen.

Te zaplembe dajejo vtis, da hočejo tamkajšnje oblasti s pritiskom raznih vrst zavirati delo od ljudstva izvoljenih odborov.

Italijanski šovinisti napadajo in ropajo novinarje

Tolpa italijanskih šovinistov je pred dnevi napadla v ulici Rossetti v Trstu odgovornega urednika tednika »Il progresso«, ga poškodovala po obrazu in glavi ter mu ukradla aktovko. Na Viale XX. Settembre pa so napadli novinarja AIS-a Bazzellinija, ki so ga pomotoma zamenjali z znanim tržaškim novinarjem Marijem Pacorcjem.

»Ford v Trstu« — piše tržaški list »Trieste Sera«

Tržaški list »Trieste Sera« prinaša v svoji zadnji številki vest pod naslovom »Ford v Trstu«, v kateri piše: »Proučujejo velike načrte za razširjenje tržaškega pristanišča in za preosnovanje mesta v veliki industrijski center. Razpravljajo o možnosti preselitve ladjedelnic, ker bi moralo na njihovem mestu zrasti novo pristanišče.

V načrtu je tudi gradnja nove industrijske cone v bližini Skednja v tržaškem predmestju. Izvedenci in zastopniki ameriške industrije naj bi po te vesti pripravljali načrte za vzpostavitev nove tovarne za stroje »Ford« v coni A.

Tržaški župan, ki ga je postavila ZVU, se je udeležil zborovanja italijanskih županov v Rimu

Mestni osvobodilni svet za Trst je na svoji zadnji seji izglasoval resolucijo, v kateri protestira, da se je predsednik tržaške občine, postavljen od ZVU, udeležil zborovanja italijanskih županov v Rimu, kjer je govoril v imenu tržaškega prebivalstva, da hoče priključitev k Italiji.

Stara fašistična delovna pogodba mora biti razveljavljena

V torek je bilo v tovarni Solvay v Trziču veliko sindikalno zborovanje, na katerem so razpravljali o mezdni vprašanjih in je zastopnik Enotnih sindikatov izjavil, da ti že pripravljajo novo delovno pogodbo, ki jo bodo predložili delodajalcem. Za sedaj je v veljavi še stara fašistična delovna po-

godba iz leta 1937, ki je v nasprotju z načeli demokracije, ker ne izraža gospodarskih in socialnih interesov delavcev.

Ob zaključku so delavci postavili zahtevo, da ZVU takoj preklicke zapor-ni nalog proti članom stavkovnega odbora.

Goriško ljudstvo demonstrira proti intrigam raznih delegacij na mirovni konferenci

V okolici Gorice, v Podgori, Peumi, Sovodnjah in drugih bližnjih vaseh so bile velike demonstracije proti intrigam raznih delegacij na mirovni konferenci v Parizu. Ljudje so vzklikali: »Hočemo Gorico in vso okolico priključeno k Jugoslaviji! Proč z brazil-

skimi predlogi! Naj živi Jugoslavija! Demonstranti so zahtevali, da je vse ljudstvo Julijske krajine izvedlo plebiscit že v času 1942 do 1945 s svojo krvjo in z dosledno borbo ter s svojimi žrtvami. Z zborovanja so poslali tudi brzojavke mirovni konferenci.

Delavci in nameščenci električnega podjetja SELVEG stavkajo

Delavci in nameščenci električnega podjetja SELVEG v Gorici so te dni stopili v stavko. Njim so se pridružili tudi delavci in nameščenci istega podjetja v Trstu in Pulju. V stavko so stopili zaradi tega, ker podjetje ni hotelo pristati na zahteve delavstva, da bi delavcem z družino dodelili enkratno odškodnino v znesku 8000 lir, delavcem

brez družine pa 6000 lir odškodnine. Svoje zahteve utemeljujejo s tem, da dosedanje plače nikakor ne odgovarjajo povišanju cen najpotrebnejših živil. Stavke, ki še traja, so se udeležili vsi delavci in nameščenci tega podjetja. V primeru, da ne bi zadostili delavskim zahtevam, bodo delavci nadaljevali s stavko.

OZOP-ovski teroristi še vedno dovažajo orožje v obmejne vasi v Slovenski Benečiji

V Slovenski Benečiji Ozopovski teroristi še vedno dovažajo orožje v obmejne vasi proti coni A. Tako so te dni pripeljali orožje v vasi Ogoršče, Lajšče in Podrske, tik ob meji med cono A in Videmsko pokrajino. Organizacija tega oboroževanja vodita Paus iz Gogoršč in Napoli iz Podrskega, ki se je v te kraje preselil iz južne Italije. S pomočjo tega orožja nato terorizirajo domačine, zlasti pa še bivše partizane.

Zloglasni vojni zločinec Emilio Grazioli izpuščen na svobodo

Kakor poročajo iz Torina, se je pred tamkajšnjim porotnim sodiščem sodilo Emilio Grazioliu, vojnemu zločincu, fašističnemu federalu tržaške pokrajine in zloglasnemu višjemu komisarju ljubljanske pokrajine, Emilio Grazioliu so v Torinu sodili zaradi zločinov, ki jih je kot prefekt Torina za časa nemške okupacije zagrešil v Italiji. Obtožnica mu je

očitala celo vrsto zločinov. Javni tožilec je zahteval, naj se ga obsodi na 30 let ječe, sodišče pa ga je obsodilo na 5 let in 6 mesecev pogojno. Tako je bil zloglasni vojni zločinec in fašistični hierarh izpuščen na svobodo. V tej obsodbi se kaže jasna slika, kako v Italiji sodijo fašistom in vojnim zločincem.

Angleški vojaki trgajo ljudske zastave

Skupina angleških vojakov je v Padričah pri Trstu 7. t. m., medtem ko je ljudstvo proslavljalo važno zgodovinsko obletnico borbe prebivalstva Julijske krajine, snela s hiše št. 65 drog z zastavo z rdečo zvezdo. Vojaki so drog zlomili, zastavo pa strgali, misleč, da jih nihče ne opazuje.

Civilna policija aretirala tri člane SIAU-ja v Trstu

Te dni je civilna policija aretirala v privatni menzi v ulici Romagna v Trstu tri člane odbora SIAU-ja: dr. Peterina, dr. Marušiča in slovenskega primorskega publicista tov. Zorka Jeliniča. Policija je omenjene tri člane aretirala na sestanku uslužbencev PNOO-ja in jih odpeljala na kvesturo.

V svitu grške »demokracije«

Sile odpora naraščajo

V Grčiji, ki jo lahko smatramo za verno kopijo položaja v coni »A«, lahko ugotovimo, kakšno pot je ubrala nova Grčija, odkar se vmešavajo v politiko zasedbene angleške čete. Nikoli ne smemo in ne bomo pozabili vseh naporov grškega ljudstva, ki je na najvažnejši točki Balkana toliko nemški in italijanski imperializem in s tem dalo velik doprinos k skupni zmagi. Takoj v začetku je bilo opaziti, da zasleduje okupacijska vojska svojstvene interese, ker je pričela direktno kampanjo proti osvobodilnemu gibanju. To je imelo za posledico, da se voditelji osvobodilnega odpora niso hoteli družiti z nezdravimi in korumpiranimi zastopniki monarhije, ki so služili okupatorju in so po zaslugi Anglije prevzeli v Grčiji vodilni položaj. Prepred se je večal iz dneva v dan, monarhisti, z drugo besedo grški fašistični elementi, so začeli izvajati svojo politiko, ki pa so jo lahko vodili edino s terorjem. Tako danes predstavlja Grčija deželo, kjer vlada največja anarhija, kjer ljudstvo občuti vse »blagodati« širokega izkoriščanja, kjer vlada lakota in pomanjkanje. Tisoči so zaprti in obojeni celo na smrt, ker preveč jasno izpovedujejo nepravilnosti sedanje grške politike. Člani osvobodilnega gibanja EAM so poiskali zatočišča izven mest, da se rešijo terorja in smrti.

Ker se je Grčija pripravljala na plebiscit, ki naj bi določil ali monarhijo ali demokracijo ljudstva, so bile temu posvečene vse sile fašistične vlade, da stre vsak tak poizkus demokracijskih sil. Točno se ve, pod kakšnimi pogoji se je izglasovala monarhija, koliko bajnetov je bilo potrebnih, da so zagotovili kralju povrnitev, kako so bila organizirana volišča. Kot prej so tudi sedaj volili najbolj navdušeni fašisti po dvokrat. Da je bila zmagala popolna, so preskrbele vladne in zavezniške čete vse potrebno, da na volišče ni prišel kak nasprotnik, kjer pa so ga zlepa ali zgrda likvidirali. Volili so gotovo tudi mrtvi, kar je v Grčiji najbrže uradno dovoljeno, zato je bila zmagala stodoletna.

Ni pa mogoče skriti vseh teh dejstev, ljudstvo kliče na pomoč, med tem pa zasedbene čete zavezniške Anglije ne storijo niti koraka, da bi nemoralno stanje preprečile, pač pa pomagajo z vso silo sovražnikom ljudstva. Grčija je razkrinkana, zato so poskrbeli prijatelji grškega ljudstva. Zato grška vlada danes ne predstavlja volje ljudstva temveč je vseskozi reakcionarno nastrojena, v svojih vrhovih pa poraja prave vojne zločince, ki bodo morali priti pred sodišče ljud-

stva kot vojni zločinci v Nürnbergu, kot Mihajlovič, Rupnik, Rožman, hrvaški koljaci in vsi drugi.

Trenutno pa je v Grčiji tako, da fašizem vlada, ker tako prija anglo-ameriški reakciji, ki niti najmanj ne spoštuje ljudstva, kot ga ne spoštuje ZVU v coni »A«, kjer za dosego gospodarske nadvlade terorizira ljudstvo in dovoljuje priznanim zločincem prosto vršenje obrti. Če se ugotovi, da je potrebno nasilje v smislu »politike nasilja«, ga brž najdemo. Kršijo suvereniteto Jugoslavije, kadar skušajo škodovati jugoslovanskemu narodu. Prav iz istega principa se je odločilo ameriško brodogradje, da organizira »turneje« po vzhodnem delu Sredozemskega morja, da prinese z groznijo topov svojih admiralskih in vseh mogočih kontreadmiralskih ladij čimveč k »pravilni ureditvi Grčije«.

Storili so pač vse ti »prijatelji« grškega ljudstva, da dosežejo tam tako stanje, zato ni čudno, da vidiš v Grčiji danes take slike, kot smo jih bili vajeni vi-

deti, ko je pri nas vladal režim Rima in nemških nadjudi, da so pred nedavnim odvedli iz Solunskega pristanišča skupino 150 Makedoncev in Grkov — antifašistov v internacijo na »otok smrti«.

Ulice, po katerih so šli obojeenci, so bile blokirane od policije, ki ljudstvu ni dovolila da bi pozdravila borce za svobodo in demokracijo. Se istega dne je konvoj odplul z obojeenci proti otoku. Take so metode danes v Grčiji, ljudstvo pa ne molči in ne more molčati, zato se je poživilo gibanje odpora, in prihaja dan za dnem do ostrih oboroženih »popardov«.

Taki so sadovi, kjer svetovna reakcija išče zadoščanja svojim interesom, seveda pa s tem še daleč ne nudi prilike za mednarodno sodelovanje in vsak mir, ki bil grajen na takih temeljih, postaja absurd in laž. Pač pa se le neti plamen nove vojne.

Grško ministristvo za tisk poroča, da se bori proti fašistom in vsem, ki fašizem podpirajo.

V Grčiji se vodijo borbe

Napadi na angleške vojske

Angleško vojno poročilo pravi, da so »banditi« v petek zvečer streljali na dva angleška vojaka blizu Nause v Zapadni Makedoniji in da je bil pri tem en angleški vojak ubit, drugi pa težko ranjen.

Odvzemanje imovine kmetom v Egejski Makedoniji

Poleg strahovitega terorja, ki ga vsak dan izvajajo nad našim življenjem v Egejski Makedoniji monarhofašistične oblasti, konfiscirajo tudi imovino in ropajo žetev. S temi ukrepi bi radi monarhofašisti prisilili naše ljudstvo, da bi zapustilo svoja ognjišča.

V vasi Asanova je policija, ki je vodita monarhofašista Nikola Calderis in Mihailo Tomaidija, oropala kmetom letošnjo žetev, in sicer Vangelu Koradzovnu, Mazarju Brezovnu, Koletu Petkovu in drugim.

V vasi Vostareni so zaplenili imetje kmetom Hristu Kočevu, Andomu Avramovu, Koletu Copovu in Pandi Sopovu. Policija je pripravila spiske za zaplembo imovine tudi za druge kmete.

Todorja Kardinova iz vasi Setina so izgnali v Jugoslavijo, potem ko so mu zaplenili imovino.

Podobni primeri so se dogodili tudi v vaseh Vanica, Bregeni, Popezani itd.

Borbe na polotoku Halkidiki

Grško ministristvo za tisk poroča, da sta začeli vojska in žandarmerija operacije proti oboroženim »tolpam«, zbranim v gozdu na polotoku Halkidiki južno od Soluna.

V Veriji v zapadni Makedoniji ubit komandant žandarmerije in 13 orožnikov.

Grško ministristvo za tisk poroča, da so »tolpe« ubile iz zasede orožniškega komandanta v Veriji in 13 njegovih orožnikov. V istem poročilu je rečeno, da so bili ob spopadu blizu reke Alijahnoh ranjeni štirje orožniki.

Most med Trikalom in pristaniščem Volos razstreljen.

Poročajo, da so »teroristi« razstrelili most na progji med mestom Trikala, severno od Aten in egejskim pristaniščem Volos. Železniški promet v Tesaliji je prekinjen.

PRVA UDARNISKA NEDELJA V NOVEM TEKMOVANJU

Preko 10.000 ljudi je v enem samem dnevu s prostovoljnim delom pokazalo s svojo neomajno voljo, da si osvoji tekmovalni način dela kot nov delovni način pri graditvi naše domovine Titove Jugoslavije

Primorsko ljudstvo je stopilo v novo tekmovalno. Temu svojemu novemu tekmovalnemu je dalo naziv: Tekmovalni način dela. Prvi dan tekmovalni način dela je jasno pokazal, kako pojmujejo naši ljudje svoje bodoče delo. Ze 15. t. m. zvečer so na vseh gorskih venci zagoreli kresovi, po vseh večjih krajih vzhodno-primorskega okrožja so bila veličastna zborovanja, akademije, baklade in manifestacije, na katerih je ljudstvo izražalo neomajno voljo in svojo pripravljenost graditi in graditi našo skupno domovino Titovo Jugoslavijo. 15. t. m. zvečer je bil v znamenju splošnega ljudskega praznovanja, splošnega ljudskega veselja, ki pa je bil obenem tudi rezultat prvega dneva novega tekmovalnega. Ob ranih jutranjih urah so namreč množice iz vseh krajev skorajda iz vseh vasi bile na prostovoljnem delu. Preko 10.000 ljudi je po prvih ugotovitvah delalo na dan

prve udarniške nedelje v novem tekmovalnem. S tem je naše ljudstvo ponovno dokazalo, kako resno je treba računati z njegovo voljo pri odločanju pripadnosti njegove zemlje. Naših množic v delovnem poletu ni niti za trenutek ustavilo dejstvo, da so stopili vsi nasprotniki svobode demokratičnih množic v najbolj zagrizeno kampanjo blatenja Jugoslavije in pravice ljudstva JK, ampak je to s se večjo silo vplivalo na delavoljne primorske ljudi. Nov delovni polet pa je tudi pokazal, da so vse reakcionarne parole bile posejane na neplodna tla, da je ljudstvo pridigavanje o grehu, če kdo dela v obnovi, če kdo prostovoljno dela, obsodilo kot zločinsko in da je že vnaprej obsodilo vse napore reakcionarjev na pogin.

O samem delu pa najveličastnejše govore podatki prvega dneva udarniškega dela iz vseh strani našega okrožja.

Ljudstvo se je po končanem prostovoljnem delu zbralo na Titovem trgu v Idriji.

KAKOR DA SO SE DELOVNE MNOŽICE DVIGNILE V VSESPLOŠEN UPOR

Idrijo je 15. t. m. kmalu po četrti uri zjutraj zbudila rudarska godba. Naenkrat so se vsule iz vseh ulic kolone ljudi, ki so krenile proti Titovemu trgu. Idrijo je preplavila partizanska pesem. Vedno nove množice, ropotanje samokolnic, orodja, in vsa ta pisana družina se je kar naprej zlivala proti Titovemu trgu tako, da je dajala sliko, kakor da so se delovne množice v Idriji uprle. Da, to je bil več kakor upor, to je bil delovni »juriš«, ki ga poznajo ljudstvo samo tam, kjer gradi zase, kjer gradi z zavestjo, da si ustvarja svojo bodočnost in da uničuje poslednje ostanke bede, pomanjkanja, izkoriščevanja itd.

Na Titovem trgu je bila svečano proglašena nova delovna brigada, ki je dobila naziv vzglednega partizanskega borca Jožeta Mihevc. Vsa ta množica se je naenkrat zila v svoje delovne pešice, rezka povelja, in čete so predpevale krenile vsaka v svojo smer. Tako je začel okraj Idrija v svojem srcu, v sami Idriji, novo tekmovalno, s katerim hoče znova dokazati svojo ljubezen do svobode, do Titove Jugoslavije, kar je nujno povezano z lepšim življenjem vsega delovnega ljudstva.

ŠTEVILKE GOVORE

Nekaj tisoč ljudi je v Idrijskem okraju doseglo edinstvene uspehe. Pogledno samo delo v sami Idriji! Pripravili so 56 kub. m peska, 10 kub. m kamenja, 6600 kom. zidne opeke, 79 kub. m gramoza, 24 kv. m kamnitega tlaka, 12 kv. m kamnitega zidu, popravili 867 kv. m poti, 60 kv. m ceste. Poleg prevozov z živino in s kamioni predstavljata to vrednost 233.454 lir. Poleg tega pa ne smemo prezreti samostojnega dela pri gradnji mizarnice, kjer je delalo 151 ljudi in v 755 urah opravilo storitve, vredne 35.975 lir. Tako da predstavlja delo, izvršeno v samem mestu Idrija, 280.000 lir.

1200 PROSTVOLJNI UR V ENEM SAMEM DNEVU

Tudi Grgarski okraj je dal 15. t. m. obeležje splošnega dela. Preko 430 ljudi je v okrog 1200 delovnih urah napravilo pri odstranjevanju ruševin in pri pripravljanju gradbenega materiala storitve v vrednosti 544.584 lir. Tudi tu so delo prve nedelje omejili na pripravljanje gradbenega materiala in na popravilo poti, kar bo omogočilo hitrejši prevoz materiala v porušena naselja. Vse te številke govore za delo v 11 vaseh, iz vseh ostalih še ni poročil.

OKROG 2000 LJUDI JE V POSTOJNSKEM OKRAJU NAPRAVILO DELO V VREDNOSTI NAD 300.000 LIR

Ves Postojnski okraj se je odzval prostovoljnemu delu za začetek novega tekmovalnega. V sami Postojni je godba

Evo naših udarnikov, ki gredo na delo v Kozjana.

Prav tako pa so delali v vseh ostalih krajih v okraju, tako da govore že prva poročila iz Sp. Idrije, da je tam delalo nad 150 ljudi, manjše skupine udarnikov pa so delale v Cekovniku, Otaležu, Zelinu, na Vojskem itd. Tudi gozdni delavci so se udeležili prostovoljnega dela in napravili 650 delovnih ur v vrednosti 22.655 lir. Prav te številke jasno govore o silni množičnosti prostovoljnega dela, jasno govore o tem, da danes noče nihče izmed poštenih ljudi stati izven stranjene falange ljudskih množic, ki si je zadala kot glavno nalogo graditev svoje domovine. Pot te graditve je pot požrtovalnega dela, iznajdljivega ustvarjanja, je načrtno organizirano, smotno tekmovalno.

POVSOD ENA SAMA VOLJA: USPETI

Po vseh krajih v Tolminskem okraju je delo zajelo poštene delovne množice. Geslo ljudi tam gori je bilo: z delom bomo proslavili obletnico, ko je vrhovni plenum OF izrazil zahtevo po priključitvi Primorske k Sloveniji, z delom bomo dokazali, da vztrajamo na tem. V Sv. Luciji je delalo nad 60 tovarišev in tovarišic. Iz ruševin so izbrali kamenje in ga zložili v kopico 59 kub. m, očistili so 150 kv. m stavbenega prostora. Poleg tega so pogasili 15 stotov apna in prepeljali 2 kub. m cestnega gruščca. Za to delo so porabili 258 delovnih ur in znaša skupna vrednost 15.814 lir. Prav tako so delali Pod Brdom, v Temljinah, na Grabovem, v Idriji pri Bači, Poljubinu, Zatoľminu, Tolminskem Lomu, Koritnici itd. Na stotine ljudi je čistilo ruševine in pripravljalo gradbeni material za to, da omogočijo čim hitrejši razmah novih gradbenih obnovitvenih del. Po današnjih ugotovitvah je delalo v Tolminskem okraju nad 1000 ljudi.

Na predvečer samega tekmovalnega so bila po vsem okraju veličastna zborovanja, kresovi, manifestacije in ob tej priliki je ljudstvo naslovilo resolucije na svojega maršala in v njih obljubilo, da hoče z delom utrjevati pravice Jugoslavije v tem delu naše slovenske zemlje. Prav take resolucije je ljudstvo naslovilo na tov. Kardelja, nadalje je poslalo take resolucije zaslanju SNOS-a. V istem času pa je poslalo ogorčena protestna pisma na naslov tistih, ki bi radi pisali znova krivice primorskemu ljudstvu.

z obhodom po mestu naznanila začetek dela. Prostovoljno delo se je vršilo v hiši Inčis, vila Jurca, ljudski šoli pri

porušeni hiši Krone, pri Prosvetnem domu, pri delih pri vodovodu itd. Delalo je nad 250 ljudi in skupna vrednost prostovoljnega dela znaša nad 55 tisoč lir. — Nadalje so se vršila obnovitvena dela pri prestranskem mostu, opekarni, v Volčah, Bukovju, Malem Brdu, Studenem, Senožečah, Dolenji vasi, Stari Sušici in Kalu. Skupno je delalo nad 2000 ljudi in napravilo storitvene vrednosti 300.000 lir.

NA PRVO UDARNIŠKO NEDELJO JE 1916 LJUDI DOKAZALO Z DELOM V BISTRISKEM OKRAJU SVOJO LJUBEZEN DO NOVE JUGOSLAVIJE

Prvi uspehi tekmovalnega za priključitev k Jugoslaviji so se v Bistriškem okraju pokazali že takoj prvi dan. Ta dan je namreč delalo 1916 ljudi, katerim je pomagalo 58 voznikov in 5 tovornih avtomobilov ter en traktor. Rušili so zidove, odstranjevali ruševine, pripravljali nov gradbeni material ter popravljali ceste, in to v glavnem v naslednjih vaseh: Podstenje, Mereče, Ratečevo Brdo, Kocjane, Prelože, Podbeže, Starot, Podgraje, Zajelšje, Tomi- nje Sapjane, Pregarje in Nove Kračine. Domačinom so se pridružili tudi delavci iz tovarn, in mladina iz vseh krajev.

Uspehi dela so naslednji: v 10.762 urah so napravili sledeče: 14.200 kom ceste so popravili in v isti dolžini popravili občestni jarek. Stokli so 7 kub. metrov gramoza in pripravili 16 kub. metrov materiala za nadaljnjo uporabo. Napravili so 500 novih cementnih strešnikov in 5 cementnih cevi. V Sapjanah so naložili na 4 vagona opeko in

PREKO 12.000 LJUDI JE V KOPRU MOGOČNO MANIFESTIRALO SVOJO ZAHTEVO PO PRIKLJUČITVI K JUGOSLAVIJI

Ze ob več prilikah je prebivalstvo koprškega okraja jasno izrazilo svojo trdno voljo, da tudi ta del slovenske Istre pripade k FLRJ.

Še enkrat in prav v istem času, ko v Parizu sklepajo o usodi tega koščka zemlje, se je ponovno zbralo ljudstvo iz vsega koprškega okraja, da slavnostno začne novo tekmovalno in da protestira proti vsaki krivični rešitvi pripadnosti te zemlje.

V soboto 14. septembra so zagoreli kresovi po vseh naših gričih od obale pa tja do najzadnje vasi. V nedeljo proti poldne pa so se začele zbirati množice iz vsega okraja, prišle so skupine iz vseh vasi. To so bile le delegacije, radi bi bili prišli prav vsi, stari in mladi, moške in žene, toda doma je mnogo dela s trgatvijo in drugim kmečkim delom. Kljub temu se je udeležilo manifestacije preko 12 tisoč ljudi Slovenov in Italijanov, ki so energično odklonili in zavrgli vsako morebitno prepovedanje ali poskuse, da postanejo kolonijalna »para«.

Iz več strani mesta so prihajale številni spremodi na glavni Titov trg, ki je kmalu bil nabit poln borbene množice. Številne godbe so igrale partizanske koračnice.

Ogromna množica je z burnim vzklikanjem pozdravila tov. Jaksetiča, ki jo je nagovoril. Burno ploskanje je večkrat prekinilo govor tov. Jaksetiča, ki je pokazal uspehe ljudske oblasti v coni B, razliko med cono A in B, jasno je razkrinkal reakcionarno delovanje nekaterih političnih krogov na mirovni konferenci. Ljudstvo, ki tako samozavestno izraža svojo voljo na mogočni manifestaciji in ki v tekmovalnem poletu za obnovo dokazuje svojo trdno voljo, se ne sme bati za svojo bodočnost.

Tudi Postojnski okraj je dal svečan izraz pričetu novega tekmovalnega. Na predvečer so bile slavnostne prireditve in baklade v Postojni, St. Petru na Krasu, Senožečah, Prestranku, Zagorju, Dol. Kočani, Strmci, Bukovju, Belskem, Dolenji vasi, Volčah, Ubelskem, Razdrtem, Ujah in Kalu. Tudi na teh slavnostih je ljudstvo dalo duška svoji polni pripravljenosti do dela, katero je s svojim tako velikim uspehom dokazalo že prvi dan Titovega tekmovalnega.

zvozili na »rampe« drugih 18.000 komadov opeke. Iz Kozjan v Nereče so prepeljali 41 ton opeke s kamioni. Očistili so 8 poslopij ruševin, pokrili so 219 kv. metrov strehe, pripravili za kritje 7050 strešnikov, prepeljali v Podstenje 5 vozove gradbenega lesa, 125 kub. m materiala so navozili in posuli po cestah. Porušili so 202 kub. m starega zidu. Za nadaljnja obnovitvena dela so pripravili: 116 kub. m kamenja, 65 kub. m peska, 25 kub. m ostrešja, 260 kom. opeke. Skupna vrednost napravljenega dela znaša 544.484 lir.

Po končanem delu se je povsod razvila prisrčna manifestacija. Kakor je nekoč naše ljudstvo z orožjem v rokah zahtevalo priključitev k Jugoslaviji, tako jo danes zahteva s krampi in lopato Udarnikom so pomagali tudi borci naše JA in preprosti ljudje, ki so v vojski še do NOB gledali svojega sovražnika, so z veseljem pritrjevali: to je naša vojska, to je naša ljudska vojska.

Nato je govoril tov. Jurača, ki je jasno povedal, kako bodo odgovorili vsi slovenski in italijanski antifasisti, če bi

Brez silnega elana delavnih množic, ustvarjalnega tekmovalnega, širokega prostovoljnega dela in udarništvu, si ni mogoče zamisliti tolikih uspehov — Miha Marinko

12.000 ljudi je v Kopru zahtevalo, da se jim omogoči skupno življenje in delo z narodi Jugoslavije.

nam mirovna konferenca napravila zločinsko krivico.

Iz te mogočne manifestacije so poslali protestne resolucije onim delegatom, ki nas hočejo na mirovni konferenci ogoljufati, in pozdravne resolucije onim ministrom, ki vztrajno podpirajo naše pravilne zahteve.

Po manifestaciji na trgu se je množica razvila v povorkah po vsem mestu. Nato so igrale po vseh trgih številne godbe — ljudstvo pa je rajalo in prepevalo. Med odmori je nastopilo več pevskih zborov. Zvečer se je množica razšla prepevajoc na svoje domove, odločena, da v borbi in delu vztraja pri svojih zahtevah, za pravice, za katere se je borila ne samo štiri leta, temveč 25 let: za priključitev k Jugoslaviji.

★

NOV TEKMOVALNI POLET V KOZINSKEM OKRAJU

Okrog 100 mladincev in mladink je delalo v požgani vasi Artviže. Prišli so z zastavami in harmonikami. V času 404 delovnih ur so napravili vrednosti 12.120 lir. Mladina je s pesmijo in smehom podirala požgane zidove in zložila 61 kub. m kamenja ter posula 30 kub. metrov nerabnega materiala po cestah.

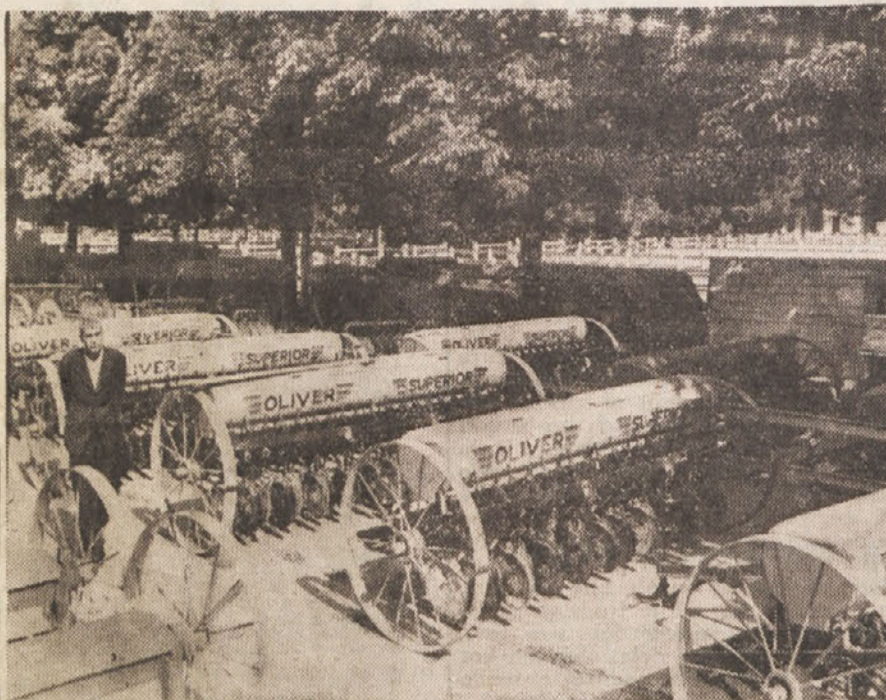
Istočasno je okrog 60 mladincev delalo pri popravilu vodovoda v Slivjah. Ta skupina je v 300 delovnih urah zasula 80 m vodovodnega jarka in pri tem premetala okrog 85 kub. m zasipnega materiala. V Herpeljah pa je nekaj ljudi s prostovoljnim delom skopalo razsežno jamo in pripravilo vse potrebno za gašenje apna, ki ga bodo rabili pri popravilu Mladinskega doma. Obnovitvena dela cenijo na vrednost preko 520.000 lir.

Tudi v Herpeljah-Kozini je bila na predvečer praznika veličastna baklada in akademija, kjer je ljudstvo izrazilo svojo neomajno voljo, da vztraja v borbi za uresničitev pravic našega ljudstva.

Nova Jugoslavija, dežela dela in napredka

Leta in leta je Pesnica (reka severno od Maribora) preplavljala in uničevala pridelek. Pesnico, ki ne bo več preplavljala, so ukrotili in regulirali mladinci in mladinke iz vseh krajev Slovenije z udarniškim delom.

Treba je obnoviti porušeno, toda tudi polja morajo biti obdelana. Kmetu je treba pomagati, da bo laže in več prideloval, ker od tega zavisi blaginja delovnega ljudstva FLRJ. Rodovitna zemlja pričakuje stroje.

Razdejanje, ki ga je morala pretrpeti Jugoslavija, se spreminja pod ljudsko oblastjo in s pomočjo milijonov delovnih rok v urejeno napredno ljudsko državo. Danes Jugoslaviji priznava ves svet, da je v vojni doživela največje upoštevanje, toda obenem se ji priznava največji obnovitveni uspeh in napredok. Vsega tega Jugoslavija ne bi uživala, če ne bi bilo vodstvo v rokah velikih sinov jugoslovanskih narodov, ki so domleli združiti vse zdrave sile ljudskih množic v skupni in efektni narodni osvobodilni borbi v času, ko je Jugoslavijo skušal zadaviti Mussolinijev in Hitlerjev uničujoči režim. Prav isti voditelji, ki so vodili osvobodilni boj, so pravilno domleli tudi v povojni dobi voditi državo k takojšnji obnovi, ki je zavidanja vredna in občudovana ne samo v Evropi, ampak po vsem svetu. Tu je zavest o resnični vrednosti dela, o namenu izrednih naporov ljudstva, ki prvič v zgodovini dela zave, torej za skupnost, od katere bo tudi prejel toliko več, kolikor bo samo nudilo in dajalo. Delo je vodilna sila mlade Titove republike, delo za obnovo in že v istem hipu spet silni napori, da se gradi tudi novo. Z isto silo kot se obnavlja Jugoslavija — mati in prvi dom naše Primorske, — z isto silo se krepi notranje z razvojem ljudske oblasti z demokratičnimi zakoni in ukrepi.

Ustaškim zločincem sodijo v Zagrebu

NADŠKOFLJSKI DVOREC ŠKOFA STEPINCA JE BIL ORGANIZACIJSKO SREDIŠČE USTAŠKO-KRIZARSKEGA TERORISTIČNEGA DELOVANJA

Zapovrstjo se odkrivajo najgrozovitejši zločini narodnih izdajalcev. Sedaj, ko je za nami obsodba Mihajloviča, Rupnika in Rožmana, vidimo, da so bili vsi ti zločinci s svojimi organizacijami tesno povezani med seboj. Prav isto dokazuje razprava proti narodnim zločincem v Zagrebu. Odločilno vlogo igra visoka duhovščina z dr. Stepincem na čelu, ki je s šovinistično nemško-klerikalno barvo napovedovala boj osvobodilnemu gibanju v Hrvatski z upostavitvijo koljaške križarske organizacije, v kateri je množično sodelovala tudi hrvaška duhovščina, ki je pod krinko boja »proti komunizmu«, kot tudi del slovenske duhovščine, ropala, pobijala in morila hrvaški narod.

V Zagrebu se je začela pred Vrhovnim sodiščem Ljudske republike Hrvatske razprava proti 18 ustaškim zločincem in narodnim izdajalcem s krvnikom Lisakom in tajnikom nadškofa Stepinca Ivanom Šaličem na čelu. Med obtoženimi je tudi devet francoskanov, ki so med okupacijo aktivno sodelovali z ustaško teroristično organizacijo.

Obširna obtožnica slika, kako je okupator skušal razbiti enotnost jugoslovanskega ljudstva in se je pri tem posluževal razen Paveliča, čigar vpliv na ljudstvo pa ni bil dovolj močan, tudi dela katoliškega duhovništva, ki se je pod vodstvom nadškofa Stepinca udinjal Paveliču in njegovim ustaškim tolpom. Tudi dr. Maček, ki vodi sedaj v inozemstvu pod zaščito mednarodnih reakcionarnih grogov propagando proti novi Jugoslaviji, je izdal svojim pristašem ukaz, naj iskreno sodelujejo z okupatorjem.

Obtožnica opisuje nato razmere v NDH ter ustaške in nemške pokolje. Nadškof Stepinac, njegova ožja okolica in ustaški duhovniki pa so tudi po zlomu fašizma ovirali pot jugoslovanskih narodov in skušali rešiti z vsemi sredstvi najbolj krvave vojne zločince. Organizirali so oborožene akcije banditskih skupin, ki so jih imenovali križarje.

Obtoženi Lisak je bil vodja ustaške policije in ima na vesti neštete aretacije, mučenje, umore in interakcije nedolžnih ljudi za časa okupacije. Po osvoboditvi je zbežal v Avstrijo, kjer je znova organiziral ustaške teroristične tolpe in jih vthotapljal v Jugoslavijo. 15. septembra 1945 je sam prišel v Zagreb in se sestal z nadškofom Stepincem ter njegovim tajnikom Šaličem. Obvestil je nadškofa o načrtih ustaških zločincev in se je na škofovo posredovanje sestal v nadškofski dvorcu s tajnikom papeškega legata Massuccijem. Pri vseh sestankih in akcijah je posebno aktivno sodeloval nadškofov tajnik Ivan Šalič. V nadškofski kapelici je bila blagoslovljena ustaškim »križarjem« namenjena zastava, ki so jo naredile usmiljene sestre v Zagrebu. Šalič je tudi zbiral in pošiljal križarjem razne potreščine.

Poleg nadškofovega dvorca je bil središče ustaškega delovanja franciskanski samostan na Kaptolu v Zagrebu. Kakšno zaupanje so imeli ustaški poglavarji do francoskanov, dovolj priča dejstvo, da so jim pred svojim begom zaupali »državni zaklad NDH« in razno naropano zlato. Bilo je okrog 30 zabojev zlatnine, ki jih je obtoženi provincial Martinčić zadržal pod glavnim oltarjem. V samostanu so skrivali tudi razne ustaške zločince in jim pomagali na begu.

Po čitanju obtožnice je bil zaslisan bivši vodja ustaške policije Lisak. Ze leta 1933 je Lisak pobegnil v Italijo, kjer

so številni ustaški izdajalci kovali načrte za uničenje Jugoslavije in se vezbali v ustaški propagandni material. Tik pred zlomom stare Jugoslavije je Lisak prišel s Paveličem v Trst, odtod pa z Italijani na Hrvaško. Med zasliševanjem je prišla na dan Lisakova odgovornost za strahotne umore in pokolje Srbov in hrvaških antifašistov.

Po zlomu NDH je Lisak skupno s Paveličem zbežal v anglo-ameriško okupacijsko cono v Avstriji. Tu se je neovirano posvetil reorganizaciji ustaških tolpe in jih vthotapljal v Jugoslavijo. Sam je šel iz Avstrije v Italijo in nato v Trst, od koder je odpotoval v Zagreb, kjer se je sestal z nadškofom Stepincem, s katerim je bil v tesnih stikih že za časa nemške okupacije. S škofom je imel štiriurni razgovor in ga prosil za podporo. Škof se je zanimal tudi za Paveličevo zdravje.

Iz nadaljnega zasliševanja se je videlo, da so se vodilni ustaški funkcionarji skušali povezati z reakcionarnimi krogi Anglije in Amerike, ko je že postalo jasno, da bo Nemčija propadla. V ta namen so ustaši podobno kakor belogardisti v Ljubljani s sodelovanjem dr. Mačka poskušali osnovati neke vrste narodno vlado z nadškofom Stepincem na čelu, ki naj bi pod pretvezo borbe proti »komunizmu« nadaljevala borbo proti narodno-osvobodilni vojski s pomočjo anglo-ameriških čet. Da bi ta podla akcija čimbolj uspela, so poslali zaveznikemu poveljstvu za Sredozemlje spomencu, v kateri prosijo zaveznike, naj zasedejo Jugoslavijo in jo rešijo pred nevarnostjo »komunizma«.

Sledilo je zasliševanje Stepinčevega osebnega tajnika Šaliča, ki je poveljeval, da so se med okupacijo zbirali v nadškofijem dvorcu razni ustaški voditelji. Govoril je nato o Lisakovem prihodu v Zagreb in priznal, da je on preskrbel sestanek med njim in papeškim legatom Massuccijem. Priznal je tudi ostale obtožbe.

Iz nadaljnega zasliševanja se je izkazalo, da so v nadškofijem dvorcu organizirali križarje, da bi izvajali teror nad prebivalstvom ter izzivali nered. Tam so se zbirale razne izmišljotine in s posebnimi kurirji pošiljale v tujino. Pastirsko pismo, ki je imelo svoj poseben političen in propagandni pomen, je odnesel v tujino angleški konzul Harriman hkrati s posebnim poročilom nadškofa Stepinca o položaju v Jugoslaviji. Poleg papeževnega legata Massuccija je skrbel za zvezo s tujino žena veleindustrijalca Lela Šopijanca. Zena veleindustrijalca Prpiča je skrbel za zvezo med nadškofom Stepincem in tržaškim škofom Santinom. Poročala je med drugim tudi, da je Churchill dobil nadškofova pisma. Prav okolnost, da je bilo v nadškofijem dvorcu tako dobro znano gibanje vseh ustaških teroristov, jasno dokazuje najtesnejšo povezanost nadškofa Stepinca z ustaško-križarskimi terorističnimi akcijami.

Lahko smatramo, da je delo dr. Stepinca prav isto kot delo »škofa« Rožmana. Oba sta se borila za zagrizenostjo, ki je ne bosta mogla nikoli upravičiti, proti svojemu lastnemu narodu. Prekoračila sta svoj cerkveni delokrog in se oškropila s kryjo lastnega ljudstva, ki zahteva danes pravično kaznen vsem onim, ki so ovirali borbo in hlapčevali okupatorju.

Ustaško-koljaški nadškof dr. Stepinac — aretiran

V teku preiskave proti skupini narodnih izdajalcev in vojni zločincev v Zagrebu se je dokazalo, da je bil dr. Stepinac v zarioti proti svobodi narodov Jugoslavije in njihovim demokratičnim pridobitvam, služeč izjemnim ciljem mednarodne reakcije za tizvanje vojnih spopadov in imperialističnih osvajanj, so-

udeležen kot neposredni sodelavec, podpomoval in pomagač.

Vrhovno sodišče LR Hrvatske je sprejelo predlog, da se razprava prekine in odgodi za teden dni, dokler se ne izvede preiskava proti nadškofu Stepincu.

Aretacija je bila izvršena! Med ljudstvom vlada splošno odobravanje.

OD TEDNA DO TEDNA

RAZRINKAVANJE POIZKUSOV UVEDBE KOLONIALNEGA REZIMA V TRŽASKEM TERITORIJU. — POLITIKA ZVU SKUSA REALIZIRATI ANGLO-AMERIKANSKE IMPERIALISTIČNE NACRTE. — RAZPRAVA PROTI USTAŠKIM VOJNIM ZLOČINCEM V ZAGREBU. — VEDNO OSTREJŠA OBSODBA IMPERIALISTIČNE POLITIKE.

RAZPRAVE O STATUTU TRSTA

Pri politično teritorialni komisiji za Italijo je bila osnovana posebna komisija za statut tržaškega ozemlja. Podkomisija sestavljajo delegati SZ, ZDA, Velike Britanije, Francije, Jugoslavije, Avstralije, Holandske in Poljske. Britanski delegat je hotel onemogočiti predhodno javno diskusijo o tem vprašanju. Namen tega je bil jasen. Namreč prepričati, da bi javno mnenje moglo kritično spremljati podane predloge. Predloženo je bilo pet osnutkov statuta za tržaški teritorij: sovjetski in jugoslovanski se v bistvu strinjata, angleški, ameriški in francoski dajejo guvernerju vso oblast, dočim bi prebivalstvo ozemlja Trsta ostalo brez najmanjšega sodelovanja pri upravi svojega ozemlja. Da imajo anglo-amerikanci poleg tega še namen obdržati svoje čete na tem teritoriju, kaže izjava ameriškega novinarja Lippmanna, ki priporoča ameriškemu senatu, naj ne ratificira mirovne pogodbe z Italijo, ako bi ta zahtevala umik ameriških čet iz tega ozemlja. Češki, poljski, ukrajinski in sovjetski delegati pa so zahtevali, da mora biti Trst tesno povezan z Jugoslavijo, da ima demokratično upravo, da ga v zunanji politiki zastopa Jugoslavija, da imata FLRJ in Trst isti denarni sistem in gospodarsko sodelovanje. Sovjetski predlog ugotavlja, da mora biti ozemlje Trsta demilitarizirano, tuje čete evakuirane 50 dni potem, ko stopi mirov. pogodba v veljavo, pravice izkoriščanja pristanišča enake za vse, s posebnimi conami za Jugoslavijo in Italijo, da ima vso oblast ljudska skupščina itd. Doseženo je bilo, da bodo seje podkomisije za statut Trsta javne. Na sejah politično teritorialne komisije za Italijo je tov. Bebler temeljito obrazložil drugi, tretji in četrti del jugoslovanskega predloga o jugoslovansko-italijanski meji. Pri zadnjem delu predloga o vprašanju Tržača sta govorila še Marušič in Kardelj, ki je razkrinkal politiko »molka«, s katero hočejo na svojevrsten način anglo-amerikanci ignorirati jugoslovanski predlog in vsiliti svojo voljo. Angleški listi so precej obsirno komentirali Kardeljeve govore. Dopisnik »Timesa« piše, da je Kardelj delil udarce na vse strani. — Za vprašanje Gorice je češka delegacija s podporo Poljske predlagala, da se ustanovi posebna podkomisija, dočim so se angleška, ameriška in celo brazilska delegacija, ki ima v drugih primerih vedno predloge za podkomisije, izjavile proti temu predlogu. Molotov je v svojih govorih razkrinkal anglo-amerikanski osnutek statuta Trsta, zahteval, da mora imeti Trst demokratičen in ne kolonialen režim, še enkrat zavrnil skušnjave avstralske delegacije glede reševanja vprašanja Trsta. Kardelj pa je v svojem dolgem govoru odkrito povedal, da je politika Anglije in Amerike glede Trsta navadna špekulacija tujih kapitalistov; podal bistvene točke jugoslovanskega predloga in karakteriziral ostale predloge. Po vsem delu Anglije in Amerike se točno vidi, zakaj sta zahtevali, da se diskusija o tržaškem vprašanju obdrži v tajnosti.

Delo ostalih komisij: V politično teritorialni komisiji za Madžarsko je češki delegat zahteval korekturo meje z Madžarsko. Komisija je sprejela češki predlog o ukinitvi fašistične zakonodaje in razpustu vseh fašističnih in revizionističnih organizacij na Madžarskem. Kardelj, ki je podprl češki predlog, je pokazal, da tičijo vzroki za revizionistično politiko v notranjosti Madžarske same. Nakazal je pot, po kateri mora stopati Madžarska, če se hoče izogniti te pogubonosne politike. V politično teritorialni komisiji za Bolgarijo so južno-afrikanški, britanski,

ameriški in avstralski delegat zagovarjali imperialistične grške zahteve po bolgarskem teritoriju, dočim so sovjetski, jugoslovanski, beloruski, ukrajinski, češki in francoski delegat odločno podprli bolgarske upravičene zahteve po vrnitvi Zapadne Trakije. — Vojaška komisija je zaslila italijanske predstavnike, ki so ponovno pokazali napadalni značaj. Prav tako je bila zaslšana romunska delegacija.

»SKRB« ZVU ZA LJUDSTVO CONE »A«

Na tiskovni konferenci je tovariš Babič, tajnik glavnega odbora SIAU dal izjavo, ki obsoja prepoved praznovanja obletnic antifašistične borbe, zavezniki tisk, nedemokratičen odnos do delavstva in sploh politiko ZVU v coni »A«. — Črna borza in tatvine so se v coni »A« nadaljevale, angleški vojaki trgajo jugoslovanske zastave, OZOP-ovski teroristi nemoteno dovažajo orožje v Slovensko Benečijo, fašistični razbojniki so 8. t. m. izvršili ponoven napad na stanovanje tovariša Bevka v Gorici, cene živilskim potrebščinam se neprestano dvigajo, izredna sodišča milo sodijo fašistične zločince,

MEDNARODNA REAKCIJA JE IN SE ZDAJ POSKUŠA MOTITI MIREN RAZVOJ JUGOSLOVANSKIH NARODOV

V Zagrebu se vrši razprava proti ustaškim vojnim zločincem, ki ne razkriva samo gnusnih zločinov ustašev, ampak tudi sodelovanje hrvaške protiljudske duhovščine s Stepincem na čelu z ustaši in okupatorjem. Iz pričevanja samih obtožencev je razvidno, da je bil Stepinac povezan z mednarodno reakcijo, ki je nanj polagala velike upe. Skupina jugoslovanskih mornarjev, ki se je vrnila iz ameriške zasedbene oblasti v Avstriji, je izpovedala, kako surovo in nesramno so ravnali z njimi. — Vlada Jugoslavije je vložila pri ameriški vladi protipetno notu zaradi surovega postopanja z jugoslovanskimi vojniki. — Na Koroškem avstrijske oblasti nadaljujejo z aretacijami slovenskih antifašistov. Od 1. maja do 25. avgusta 1946 je bilo aretiranih 35 bivših slovenskih partizanov. Maršal Tito je izjavil glavnemu uredniku francoskega lista »Front National«: »Mi lahko govorimo o nacionalni in državni neodvisnosti, ker ključ našega gospodarstva niso v tujih rokah.« Ameriško veleposlanstvo je odklonilo vizum jugoslovanski delegaciji za kongres ameriških Slovanov.

Jugoslavija utrjuje odnose s soslednjimi demokratičnimi državami. Na

OSTRA OBSODBA BYRNESOVEGA GOVORA V STUTTGARTU

V Poljski se vrše množična protestna zborovanja, na katerih poljsko ljudstvo obsoja Byrnesove izjave o potrebi spremembe zapadne poljske meje v korist Nemčiji. Prav tako poljsko časopisje ostro zavrača Byrnesova izjava. Napredni nemški list »Neues Deutschland« obsoja Byrnesov govor o federativni razdelitvi Nemčije. Pod-

vršijo se aretacije članov SIAU, kobaški guverner prepoveduje vse sestanke, manifestacije in kulturne prireditve, vrši se plenjenje pisarnih strojev in denarja v bovškem okraju itd. Tako skrbi ZVU za koristi in varnost ljudstva Julijske krajine. V Trzinu se je vršilo sindikalno zborovanje, kjer so sklenili odpraviti pogodbo iz leta 1937, ki ima fašističen značaj. Po vsem Goriskem je ljudstvo demonstriralo proti intrigam na mirovni konferenci, delavstvo Selvega pa je stopilo v stavko zaradi preniklih plač. Ljudstvo se za svoje pravice mora boriti samo.

svečan način se je izvršila izmenjava ratifikacijskih listin jugoslovansko-albanske pogodbe o prijateljstvu in vzajemni pomoči. Podpisan je bil sporazum o redni pomorski službi med Albanijo in Jugoslavijo. Minister za socialno politiko in predsednik češke akademije znanosti se je ob priliki svojega obiska v Jugoslaviji zelo pohvalno izrazil o delu in življenju v Jugoslaviji. »To je novo življenje prerogajena ljudstva, ki je vzelo oblast v svoje roke, ki ima svojo vlado in vodi svojo politiko.« V Jugoslaviji se mudi danski književnik M. A. Neksö, ki je obiskal mladinske brigade pri delu Posavskega kanala ter se pristrano razgovarjal z mladino. Na svojem potovanju obišče tudi Slovenijo.

Se o delu drugega zasedanja SNOS-a: tovariš Kidrič je imel na II. zasedanju SNOS-a govor, v katerem je je jasno povedal, kakšnega značaja je naša ljudska oblast z razliko od ostalih oblasti po drugih državah. Predsedstvo SNOS-a je izdalo ukaz o imenovanju republiške volilne komisije za volitve poslancev v ustavodajno skupščino Slovenije. Dalje o razpustu SNOS-a in o volitvah v ustavodajno skupščino, ki se bodo vršile 27. oktobra 1946.

predsednik francoske ustavodajne skupščine J. Duclos je kritiziral Byrnesa, češ da je posvetil večjo skrb obnovi nemškega gospodarstva, kot pa industrijski obnovi Francije. Prav tako je Molotov v svojem zadnjem govoru obsodil ameriško politiko glede spremembe poljske meje v korist Nemčiji.

predsednik francoske ustavodajne skupščine J. Duclos je kritiziral Byrnesa, češ da je posvetil večjo skrb obnovi nemškega gospodarstva, kot pa industrijski obnovi Francije. Prav tako je Molotov v svojem zadnjem govoru obsodil ameriško politiko glede spremembe poljske meje v korist Nemčiji.

OBŠOJANJE IMPERIALISTIČNE POLITIKE PO DEMOKRATIČNIH SILAH

V Albaniji se vršijo velike protestne demonstracije proti napadalni grški politiki. — Centralni komitet EAM-a je poslal vladam SZ, ZDA, Anglije in Francije poslanico, v kateri protestira proti izidu plebiscita v Grčiji in zahteva umik angleških čet iz Grčije. Maršal Poljske, Rola Zimiersky je izdal na bivše poljske oborožene sile pod britanskim poveljstvom proglas, v katerem svari vojsake tega korpusa, naj se ne izpostavljajo nevarnosti, da izgubijo državljanske pravice in možnost povratka v domovino. — Na bansetu

v čast tujim sindikalnim organizacijam v Sofiji je govoril tov. Dimitrov, ki je najprej obsodil sovražno stališče Anglije in Amerike do nove demokratične Bolgarije, na drugi strani pa je ugotovil, da so Sovjetska zveza, Jugoslavija, Poljska, Češka in druge demokratične sile v svetu zvesti prijatelji in zagovorniki nove Bolgarije. Dimitrov je prikazal tudi pravi pomen proglasitve republike v Bolgariji. — Demokratični svet obsoja izgon 150 Madejancev in Grkov na »otok smrti«.

Nadaljevanje na 5. strani.

Naši udarniki

Trimesečno Titovo tekmovanje nam je dalo poleg velikih uspehov tudi 58 udarnikov, ki so se v času obnove posebno izkazali.

Tako tov. Paglovec Ciril, rojen 1894 v Čepovanu, zaposlen kot delovodja obnovitvene zadruge, je postal udarnik zaradi tega, ker se je odlikoval z iznajdljivostjo in poštvalnostjo pri zaupanih mu delih kot tehnični delovodja obnovitvene zadruge. Največ zasluga je pridobil pri organiziranju in postavitvi druge same in za njeno izboljšanje vlagala vse svoje znanje in sposobnosti. Omeniti je treba, da je bil tov. Paglovec v teku treh petletk v Rusiji v mestu Kirov (tovarna »boljševik«) proglašen za udarnika

Paglovec Ciril

kot iniciator raznih predlogov, ki so dali velik efekt v delu in materialu. Radi tega je bil večkrat nagrajen in tudi na brezplačnem zdravljenju v Odesi. Med domovinsko vojno je bil interniran v Italiji in Mauthausnu.

Veliko zaslug za uspehe pravkar zaključenega tekmovanja imajo tehnične baze. Vodstvo in osebje tehničnih baz je dajalo precej iniciative za organizacijo obnove. Ustanavljali so obnovitvene zadruge in izvedli vso administrativno in tehnično organizacijo teh zadrug, jim izdelali načrte in proračune, dajali tehnične nasvete, organizirali dobavo materiala in izvedbo obnovitvenih del samih. Če upoštevamo, da je bilo treba premagati stari način dela in postaviti obnovo na nove zadrugne temelje, ter primerjamo vse napore z doseženimi uspehi, potem moramo dati tovarišem iz tehničnih baz zaslužno priznanje. Iz teh razlogov so bili imenovani za udarnike tov. Hvala Venceslav, vodja tehnične baze v Idriji, tov. Pagon Ivan, vodja tehnične baze Ilirska Bistrica in tov. Kljun Karel, vodja tehnične baze Koper.

Tovariš Hvala, star borec za pravice Primorskega ljudstva, zadnji slovenski župan in ustanovitelj prosvetnega društva v Volčah, preganjan v času fašizma in zaprt in interniran v zadnji vojni in borec NOV, je septembra lanskega leta postal vodja tehnične baze v Idriji. Kot vodja se je izkazal neutrudljiv delavec, obnovil njih poslovanje in tehničar. Ustanovil je štiri obnovitvene zadruge, dober aktivist in izvrsten organizator. Pod njegovim vodstvom so obnovitvene zadruge v okraju Idrija izgradile vrsto apnenic, osnovala izdelovalnico cementnih strešnikov, mizarsko delavnico in zgradile opekarno v Sp. Idriji. S pomočjo svojega osebja je izdelal detaljne načrte za vsako posamezno poslopje, ki se je obnavljalo, ter tako mnogo pripomogel k asanaciji naših kmetskih domov. Organizacija in uspeh obnove na Vojskem je v veliki meri njegovo delo, vodil je tudi sam več udarniških nedelj in posvetil svoj čas obnovi našega porušenega podeželja. V času prvomajskega in Titovega tekmovanja je opravil 480 udarniških del.

Tovariš Pagon Ivan, doma iz Godoviča, je že leta 1942 stopil v NOV, katero pa je moral zapustiti radi kronične bolezni. Po osvoboditvi je lansko leto meseca novembra prevzel vodstvo tehnične baze v Ilirski Bistrici. Ustanovil je in organiziral na svojem področju 16 obnovitvenih zadrug, uredil njih poslovanje in vzgajal duh združništva in udarništva. Organiziral je dobavo in izdelavo gradbenega materiala kljub siromašnosti prebivalcev in zelo težkih prometnih razmer. Sam je prevzel zapuščeno opkarno »Aita«, jo popravil, dozdil sušnice in pričel z delom. Organiziral je delavnico za cementne strešnike in po njegovi zaslugi so obnovitvene zadruge postavile več apnenic. V Titovem tekmovanju je napravil 300 udarniških ur.

Tovariš Kljun Karel, doma iz Ilirske Bistrice, je bil že med osvobodilno borbo član OF in sam borec. Po osvoboditvi je bil tehnični referent v Ilirski Bistrici, pozneje vodja tehnične baze istotam, novembra 1945 pa je prevzel mesto vodje tehnične baze v Koprnu. Vse svoje moči je posvetil obnovi porušenega podeželja. Ustanovil je pet obnovitvenih zadrug, uredil njih poslovanje in organizacijo. Ravno tako je ustanovil medzadrugno blaginjo in s pomočjo osebja TB prevzel kontrolo nad njenim poslovanjem. Skrbel je za napravo načrtov in proračuna za vsako obnovljeno poslopje. Organiziral je mizarsko in kovaško delavnico, bil je vodja skoraj vseh udarniških nedeljskih skupin v okraju Koper. Z iznajdljivostjo je premagal vse težave pri nabavi lesa in ostalega materiala radi velike revščine prebivalstva in pomanjkanja lesa. V teku trimesečnega tekmovanja je opravil 467 udarniških ur. Obnova v okraju Koper je sicer manj efektna kot v ostalih okrajih, toda treba je računati na vse težave, to je revščino, pomanjkanje, posebno pa težave pri prevozu materiala zaradi neprimerne terena in oddaljenosti.

Bizjak Ida

V vrsto udarnikov je stopila prva tovarišica Bizjak Ida, roj. 1928 v Dol. Predmeja. Omenjena tovarišica se je odlikovala pri vodstvu mladine. Kot resnična udarnica je doprinesla največji delež pri obnovi domače vasi in pri vodstvu mladinske organizacije. Kljub mladosti je vršila v času NOB posel kurirke in je prestala internacijo v Auschwitzu. Pri svojem delu je vedno vesela in pri tovariših in tovarišicah zelo priljubljena. Cestna baza v Idriji je imenovala za udarnika tov. Vidmarja Jožeta, roj. 1905, po poklicu cestarja, ker je prekoračil pri produkciji gramozu normo za 33%, cestišče svojega sektorja pa je izboljšal za nadaljnjih 30%. Svoje znanje prenaša tudi na tovariše in se mu zdi delo za skupno stvar nujno, kot se mu je zdelo nujno stopiti v vrste partizanov, kjer je dosegel čin podoficirja, danes pa so ga izvolili delavci za svojega zaupnika.

Elektrifikacija Šentviške planote je uspeh Titovega tekmovanja

V nedeljo, dne 19. sept. 1946 je Šentviška planota slavila velik praznik, ljudski praznik, praznik dela. Na Šentviški planoti je prvič zagorela električna luč. Z delom so pričeli že v aprilu mesecu, vendar je bilo glavno delo izvršeno ravno v Titovem tekmovanju. Elektrificirane so vsi: Prapretno, Polje, Šentviška gora, Zakraj, Daverg in Planota. Splošno delo in material, prostovoljni prispevki, plačano je v vrednosti 3.150.160 lit. Proga je bila zelo dolga, postavili so 533 drog. Delo je bilo težko, kajti Planota se dviga v višini 700 m, vendar je bila večina dela narejena ravno s prostovoljnimi delom.

Vas Planota, kjer se je vršila slavnost, je bila vsa okrašena z zastavami, nešte-

timi parolami, kakor: »Kaj boš napravil v novem tekmovanju«, »Za priključitev k Jugoslaviji«, »Delo čast in oblast«, »Izkažimo se junake dela, za saboterje in lenuhe ni mesta med nami« in slično. Vas Prapretno pa je napisala velik plakat in ga pritrčila na zid hiše: »Vas Prapretno si je v novem tekmovanju zadala nalogo: Industrijsko napeljavo elektrike, pri tem izvršiti 800 udarniških ur, prostovoljno popraviti 1000 m ceste in za šolo pripraviti 10 m³ drv.« — Se slični plakati so bili razobešeni po vseh vaseh.

Da je ljudstvo videlo velike koristi elektrike, je ta dan obiskal Planoto tudi okrožni potujoči kino s filmom »Lenin oktobra«, zvočniki pa so ves dan skrbeli za dobro razpoloženje.

osvobodilnemu gibanju. — Na Saškem je pri volitvah zmagala enotna socialistična stranka, ki je dobila sama več glasov, kot vse druge stranke skupaj. Na nekem demokratičnem zborovanju v Ameriki je govoril tudi ameriški senator Pepper, ki je ostro obsodil ameriško zunanjo politiko. Pepper je med drugim dejal: »Ljudstvo je vznejmerno. Ono želi zvedeti, zakaj so ameriške sile postale simbol monarhizma in reakcije v Evropi in Aziji, zakaj ameriška diplomacija pošilja brodogovore v Palestino, proti Bosporu in Sueškemu prekopu.«

Razvoj političnih dogodkov v svetu in doma v zadnjem tednu nam lepo kaže, kako po zaslugi delegacij SZ, Jugoslavije, Češke in Poljske odpadajo demokratične krinke s političnega delovanja Anglije in Amerike, kako se njihova politika vedno bolj kaže v vsej svoji goloti kot delo za interese raznih neusitnih velekapitalističnih skupin in kako ta politika doživlja vsak dan vedno večji odpor ter kritiko v sami Angliji in Ameriki.

Delovna brigada ljudske mladine Jugoslavije je bila na prostovolnem delu v Varšavi

Iz vsake brigade iz Brčko-Banovičev je odšel en mladinec v delovno brigado Ljudske mladine Jugoslavije na delo v Varšavo za obnovitev ene ulice in dveh parkov, ki so bili uničeni od nemških fašistov. Skupno v tej delovni brigadi »Ljudske mladine Jugoslavije« je odpovalo 107 mladincev, izmed katerih je tudi en Primorec Kalc Ivan iz Trnovca, okraj Ilirska Bistrica, kateri nam piše:

Dne 11. julija 1946 smo nestrpnopričakovali odhoda na Poljsko. Zelo se je izpolnilo in po dolgi vožnji smo dospeli v Beograd. Mladina Beograda nas je sprejela z velikim veseljem in nas je spremljala do partizanske gimnazije, kjer smo dobili vsak svojo obleko ter druge potrebne stvari. Ob 16.30 smo pripravljeno čakali na odhod iz Beograda proti Novemu Sadu ter dalje proti madžarski meji. Pred odhodom nam je govoril predsednik mladine iz Beograda. Ob polnoči smo prekoračili mejo in si že ogledovali madžarsko zemljo. Od meje pa do Budimpešte je krasna dežela, bogata prirodnih lepot. Budimpešta, nekdanje mesto, je med vojno doživela takšno usodo kot mnoga druga mesta in je sedaj vsa v ruševinah. Ves dan smo se vozili po Madžarski in uživali njene naravne krasote.

Dne 14. julija ob 8 zjutraj smo dospeli na češko ozemlje. Na postaji nas je pričakovala češka mladina, ki nas je sprejela z vzkliki: »Živeli bratje Jugoslavnici!« Tudi češka zemlja je polna prirodnih lepot. Njeno ljudstvo je zelo zavedeno. Delo po tovarnah in poljih jim poteka v redu, tako da so res vredni pohvale.

Dne 16. julija smo dospeli na Poljsko. Ustavili smo se v mestu Katovice. Prebivalci mesta so nas sprejeli z vzkliki. Pripovedovali so nam, koliko je to mesto pretrpelo za časa vojne in da je bilo med vojno mnogo meščanov pobitih. Katovice so štele pred vojno 300.000 prebivalcev, sedaj jih je pa samo 215.000. Korakali smo še nekaj časa po mestu in peli slovenske pesmi. Lepi pogledi so nas spremljali po ulicah in ljudje so nam klicali: »Živelo bratstvo z jugoslovanskimi narodi!« Poljska delovna mladina nas je povabila v svoj mladinski dom, kjer nam je predsednik Z. B. M. podal

kratek govor. V njem je razlagal ljudstvu pomen naše delovne brigade. Ljudje so nam pričeli podajati roke in se zanimati, kakšno je življenje v naši domovini. Pojasnili smo jim vse, kar jih je zanimalo. Zapeli smo še nekaj slovenskih pesmi, se poslovali ter v spremstvu ljudstva odkorakali na postajo, kjer smo se še enkrat prav pristrčno poslovili.

Dne 18. julija smo dospeli na določeno mesto v Varšavo. Na postaji nas je pričakovala velika množica ljudstva, podajali so nam roke in vzklikali marsalu Titu. Po enodnevnem počitku smo si ogledali Varšavo. Ljudje so nam pravili o grozovitostih, ki so jih pretrpeli prebivalci Varšave za časa nemške okupacije. 19. julija smo pričeli obnavljati trg. Vsak dan po končanem delu nas je mladina povabila na razne prireditve. Tudi mladina iz Lodža nas je povabila. Ogledali smo si tekstilno tovarno. Delavci tovarne so nas spraševali, kakšno je življenje v Jugoslaviji, zanimali so se za naše organizacije, spraševali so nas, kako napreduje obnova pri nas. Razlagali smo jim, da naši narodi storijo vse,

da čimprej obnovijo svojo izmučeno in porušeno domovino. — Obiskali smo še druga mesta, kjer so nas povsod z veseljem sprejeli in od koder smo odnesli najboljše vtise. Obiskali smo tudi rudnik v Katovicah. Interesantna je kapela 120 metrov pod zemljo, v kateri so kipi, izklesani iz kamene soli. Kapela je stara že 800 let. V tem rudniku dela 1600 delavcev.

Dne 17. avgusta smo zaključili naše delo v Varšavi in imeli otvoritev parka, v katerem smo delali. Naša brigada je dobila razna odlikovanja za svoje delo. Komandantu brigade je ljudstvo Varšave podarilo pozlačeno odlikovanje, udarnikom srebrna odlikovanja, ostalim pa vsakemu svojo diplomu. Priredili so nam krasen banket. Tovarišem in tovarišicam Varšave naša delovna brigada ne bo nikdar pozabila.

Težko smo zapustili bratsko Poljsko, od koder smo odnesli najlepše vtise. Ponošni smo, da smo pomagali bratom graditi dom in bratstvo med poljskim in jugoslovanskimi narodi.

Kalc Ivan.

Delovna brigada LMJ na poti v Varšavo.

GOSPODARSTVO

Naša industrija je napravila v zadnjem času odločen korak naprej

Kadar se govori o industriji Slovenskega Primorja, tedaj se razume vselej v prvi vrsti lesna industrija, ki je v glavnem stebel našega ljudskega gospodarstva in njega blagostanja.

Lesna industrija je bila v prvih dneh osvoboditve Slov. Primorja v poraznem stanju. Posamezni obrati so bili na splošno brez surovin, brez delavske sile in vseh ostalih potrebščin. Okupator je skozi dolga leta izčrpal vsa razpoložljiva sredstva, kakor tudi v več primerih pri večjih obratih namenoma opustošil posamezne tehnične naprave. Prevzem obratov potom naših oblasti ni bil lahak, treba je bilo intenzivne volje in nepopustljivosti v vsakem delu, da smo lahko stopnjevale odpirali posamezne obrate in s tem od dne do dne dvigali našo produkcijo.

Potreba po gradbenem lesu je bila vsepovsod velika. Z razumevanjem naše vojske je uspelo mobilizirati prve delavske skupine in voznike, da se je pričel dotok okroglega lesa na posamezne obrate, na druga strani pa je delavstvo rade volje na poziv naše vojske oblasti prišlo za delo. Tako smo uspeli, da so v prvih dneh naše osvoboditve posamezne večje žage že obratovala ter dvigale svojo produkcijo gradbenega lesa, katerega se je nujno potrebovalo bodisi pri gradnji porušenih mostov, obnovi posameznih stavb itd.

V zaledju smo bili deležni znatnih podpor, zlasti v dobavi nujnih tehničnih potreb, tako mazalnih olj, gonilnih jermenov, žagnih listov in raznega potrebnega orodja.

Zaposlenje s produkcijo se je dvigalo od meseca do meseca. Danes obratuje na našem področju 20 večjih lesno-industrijskih podjetij in nad 50 malih vodnih žag. Vsi ti obrati so zavarovani s potrebno količino jelove hlobovine za celoletno nemoteno obratovanje. Hlobovina, ki je odkazana na posek in predelavo za našo industrijo iz naših gozdov, sega na 128.000 m³ iz državnega sektorja in 4.000 m³ iz privatnega sektorja — kmečke posesti. Ta masa jelove hlobovine izvira iz državnih gozdov iz površine 18.000 ha in veleposesniških gozdov; pod upravo KUNI 22.000 ha. Teh 40.000 ha so edini gozdovi, ki dajejo potrebni tehnični les na predelavo našim žagam. Kakor je uspelo usposobiti posamezne lesno-industrijske obrate za normalno produkcijo, tako nam je uspelo, da smo v zadnjem času dosegli zadostno število potrebnih voznikov, katerih število se danes čeni na našem področju čca 900, ki poleg ostalih težkih tovornih avtomobilov stalno izvažajo hlobovino iz gozdov do naših obratov.

Večina naših obratov je že dosegla predvojni dnevni izrez hlobovine in celo ugotavljamo, da so posamezni obrati v teku našega tekmovanja prekoračili svoje norme od 10 do 15%.

Kot glavne industrijske obrate zaznamujemo na okraju Postojne SICLA s svojimi štirimi žagnimi obrati in tovarne vezanah plošč, v okraju Il. Bistrice poznane žage Urbančić-Alojz-Bač pri Knežaku, Viktor Tomšič-Il. Bistrica, Scarpa A.-Il. Bistrica in Samsa Stanislav-Il. Bistrica. Na vipavskem okraju pa Rizzatto A.-Ajdoščina, Brata Lutman-Vipa-

va, Repič Josip-Šturje pri Ajdoščini in v tolimskem okraju Pasquinelli-Sv. Lucija. Vsi ti obrati stalno nepretrgoma obratujejo s povprečno dnevno zaposlitvijo čca 700 delavcev in nameščencev.

V zadnjem času se opaža veliko povpraševanje po rezanem in tesanem lesu. Zaloge vsega rezanega in tesanega lesa so v stalnem premikanju na odprodaji bodisi za potrebe naše obnove in potrebe inozemstva preko prodaje UIVOD-a-Trst in Gorica.

Kot zelo važen faktor beležimo na našem teritoriju tovarno lesovinskih plošč »Fallers« v Trnovem pri Il. Bistrici. Ta obrat je po svojem postrojenju edinstven na našem področju, kakor tudi za teritorij Jugoslavije in cele osrednje Evrope. Kljub težkočam, ker smo ostali brez strokovno-usposobljenega osebja, se nam je posrečilo z našim iniciativnim delavstvom, da smo ta obrat popolnoma usposobili za normalno produkcijo lesovinskih plošč. Danes ta tovarna zaposluje čca 70 delavcev, ki so se v teku zadnjih 3 mesecev popolnoma usposobili pri tem delu. Produkti teh lesovinskih plošč so kvalitativno prvovrstni z ozirom

na oceno našega znanstvenega inštituta v Ljubljani, ki obelčuje te proizvode kot dokončne proizvode posebne trdoti. Ta tovarna ima velik delokrog naših gozdnih predelov in je zgrajena v prvi vrsti na dokončno izkoriščanje vseh lesnih odpadkov, ki so bili vse do sedaj neizkoriščeni, lahko rečemo, popolnoma nedonosni. Ti odpadki, ki so bili do nedavna uporabljivi največ za manj vredno gorivo, se danes potom te tovarne izkoristijo s pomočjo kemične procedure v nove lesovinske plošče. Ta izdelek se uveljavlja na domačem in tujem trgu. Povpraševanje po njem se iz dneva v dan dviga. Z intenzivno pažnjo in pravilno proizvodnjo teh lesovinskih plošč bomo sčasoma prav gotovo dosegli to, da bomo omejili izdelovanje rezanega lesa po naših malih žagarskih obratih iz vidika, ker zasledujemo, kako bi izdelek teh lesovinskih plošč čim najbolj pocenili in s tem dali možnost za povzdigo tipizirane pohištva.

Zaposlitev v sami lesni industriji je popolna, tu pa tam se čuti pomanjkanje potrebne upravnega kadra, vendar računamo, da s prihodnjim letom bodo tudi te vrzeli prekoračene.

Obnova našega področja je stalno in pravočasno oskrbovana z vsem potrebnim gradbenim lesom in v zadnjem času beležimo, da bo morala naša lesna industrija zadostiti potrebam obnove tudi Hrvatske Istre. Keber Dušan.

Naš rudnik

Rudnik živega srebra v Idriji

Ko danes razpravljamo o delu in problemih naših rudnikov, moramo predvsem postaviti v osredje giganjske napore našega delavstva, ki se je v tako poštvalnem zaletu odzvalo »borbi za obnovo«, da čimprej izpolni tiste pogoje, na katerih se danes gradi nova Jugoslavija in za katere pogoje so naši borci dali svoja dragocena življenja.

Če se malo pogledimo v predvojni leta in v leto tik pred padcem fašistične Italije, bomo imeli lahko jasen pregled, kakšen je bil izkoriščevalni program takratne imperialistične klike, kar se tiče delovanja vseh naših rudnikov v območju Slov. Primorja, predvsem pa rudnika živega srebra v Idriji.

Last rudnika je bila italijanska družba »Montemiatia S. A. M.«, ki je imela svoj celoten delniški kapital v rokah dobro znanih italijanskih kapitalistov pod vodstvom Mussolinijeve lutke grofa Ciana, kateri je bil istočasno lastnik velike veličine delnic rudnika.

Primitivne naprave rudnikovih instalacij in razne druge tehnične opreme so nam pokazale cilj, za katerega so se borili ti nosilci rimske civilizacije. Danes, ko se naš delavec bori, da izboljša sleherno napravo, ki bi omogočila čim večjo produktivnost rudnika samega, lahko vidimo, da je bila večerajšnji gospodarjem deveta brigada, ali se bo produkcija tega objekta povečala ali ne. Oni so se dobro zavedali, da bi izboljšanje tehničnih naprav v rudniku doprineslo tudi med delavsko maso razpoloženje do enakopravnih zahtev radi zelo nizkih življenjskih pogojev, ki so jih uživali idrijski rudarji v primeri z drugimi rudniki v Italiji in inozemstvu.

Aktivna rudnika so bila zadovoljiva za vse satelite v okrožju grofa Ciana, in je bilo zato nepotrebno, da se rudnik modernizira ter izboljša življenjski standart

sestradanega in siromašnega rudarja. Sistem je za nekatere dobro uspel, seveda le, samo na račun slovenskega rudarja, ki se je hote ali nehot moral pokoriti diktatutu italijanskih Rothschildov.

Danes je za nami že daleč tisti 29. april 1945, ko so edince naše narodno osvobodilne vojske osvobodile v svojem zmagovitem poletu Idrijo in seveda tudi njen rudnik živega srebra, ki je ponovno prišel v last slovenskega delavca. Ni zgolj slučaj, da so se v mnogih partizanskih edincih borili najboljši sinovi Idrije, da bi pripomogli s svojo lastno krvjo osvoboditi ta del svoje lastne slovenske dežele.

Pričela se je nova doba idrijskega rudarja. Doba obnove in napredka vsega delovnega ljudstva.

Danes ima rudnik Idrija čisto drugačno lice kakor ga je imel pred letom dni. V rekordnem času so se izvršila razna popravila v rudniških napravah, ki so bila 9krat bombardirana od zavezniške aviacije. Pri bombardiranju so bile uničene razne velike Spirekove peči, jaški in upravno poslopje. Bila je tudi težko poškodovana izbiralnica rude. Delovanje rudnika je bilo iz teh razlogov skrčeno na minimum. V mesecu juniju leta 1946. pa je bila obnovljena izbiralnica z dovoznim mostom in zasilon popravljeno tudi ostali deli poškodovanih naprav in sta bila tako izbiralnica kakor tudi rudnik že meseca junija istega leta pripravljena za nadaljnji obrat.

Danes je rudnik že prekosil svojo predvojno normo in z zadovoljstvom ugotavljamo, da ni bil napor naših idrijskih rudarjev zaman. Imena idrijskih udarnikov-rudarjev — Brilej Feliksa, Zajc Konrada, Pajer Ivana, Peternej Martina, Tratnik Stankota, Kumar Ivana, Cigalj Ivana in ostalih so nam jasno dokaz naše »uspešne borbe« za obnovo.

FIZKULTURA

JESENSKI TEK ČEZ DRN IN STRN

Okrožni fizikulturni odbor za Vzhodno Primorsko razpisuje okrožno prvenstvo v teku čez drn in strn 6. oktobra 1946 ob 9. uri v Ajdovščini s startom in ciljem na Titovem trgu.

knadne prijave pa eno uro pred startom. Tekmovalci iz oddaljenih krajev, ki bi reflektirali na prenočišče, morajo pravočasno javiti Okrožnemu fizikulturnemu odboru najkasneje do 5. oktobra 1946.

ZREN

Razposlane so bile prijavnice za ZREN in s temotvarjamo prvi prijavniki rok za tekovanje za značko ZREN-a, ki traja do 15. oktobra 1946.

- 2. Skupine tekmovalnih panog in priloge.
3. Centri ZREN-a, tekmovalne komisije.
4. Koledar tekem ZREN-a.
5. Razdelilni načrt prijav po posameznih krajih.

OKRAJNI FIZKULTURNI ZLET V IDRJI

V nedeljo, dne 22. septembra bo v Idriji okrajni fizikulturni zlet v Idriji. Na sporedu so sledeče točke:

- 6. Prikaz iz lahkoatletike.
7. Skupinske vaje.
8. Murnikove vaje izvajajo člani.
9. Nastop vojske: vaje s puškami.
10. Člani: orodne vaje na krogih.
11. Zaključna skupina s sodelovanjem vseh skupin.

KAJ PISEJO „PRIMORSKI BORBI“

Sindikalno gibanje

Na pobudo medstrokovnega sveta Enotnih sindikatov za vipavski okraj smo si uslužbeni Okrajne gospodarske zadruga Ajdovščina postavili podružnico ES.

toliko plače, da bo lahko plačevala hrano in stanovanje. Upravni in nadzorni odbor sta na skupni seji dne 15. t. m. odobrila predlog uslužbenec, da z ozirom na nadurno delo, ki ga zaradi številnega članstva morajo delati, vse nadure tako razporedi: 1 uro se daruje zdruzi, 1 uro se daruje za obnovo, ostale nadure se bodo darovale za druge socialne ustanove.

Predjama je proslavila pričetek novega tekovanja

Delovni bataljon »Franca Prelaze (iz Podnanosa) okraj Postojna je otvoril novo tekovanje s tem, da je šel ves bataljon v zgodnjih jutranjih urah na delo in delal res udarniško.

novi tekovanje, za katero je vsa mladina zelo navdušena. Komendant našega bataljona je v svojem govoru povedal, da je naš bataljon (sedaj imenovan brigada) dosegel največji uspeh v postojnskem okraju in zato je naš bataljon dobil v priznanje in pohvalo diplomu, ki je veliko veselje in ponos našega bataljona.

Visoko hiti z udarniškim delom

V sedanje tekovanje, katero smo pričeli 15. septembra, kako vsi ostali kraji naše dežele, smo se podali z vsem navdušenjem in gotovi smo, da bo to navdušenje trajalo skozi vse tri mesece tekovanja, tako da bomo prekosili dvakratno, kar smo si zadali ob načrtu trimesečnega tekovanja.

V peturnem delu smo nakopali in zvozili približno 20 kub. m gramoza in popravili 250 m ceste. Ker v našem kraju ni požganih in porušeni domov, bomo takoj, ko dovršimo popravilo naših cest, priskočili na pomoč sosednim vasem, kjer je bilo mnogo kmetov prizadetih ob času vojne, tako da bodo naši domovi čimprej obnovljeni.

Zasedanje Vipavske okrajne skupščine

Dne 14. 9. t. l. je zasedala okrajna narodno osvobodilna skupščina. Zasedanje skupščine je otvoril predsednik okrajnega NOO. Po pozdravnih govorih članov okrajnega odbora OF in zastopnika Jugoslovanske armade in po izvršitvi vseh formalnosti je podal predsednik okrajnega INOO poročilo o delovanju NOO in izvrševanju sklepov, ki jih je sprejela skupščina na svojem prejšnjem zasedanju.

poslanci so z vso vestnostjo poslušali poročila in jih tudi odobrili. Pokazala pa se je pomanjkljivost v tem, da so poslanci smatrali podano poročilo kot poročilo, ki ga mora podati okrajni NOO in se v diskusiji v poročilih niso oglašali k poročilu, temveč so vse preveč iznašali samo vprašanja, ki se tičejo bodočega dela. To, da niso poročilo podali potrebne kritike, se je zlasti videlo v teku vsega časa zasedanja NO skupščine, ko so se bavili vse preveč samo

z drobnimi vprašanji vaškega značaja, le tu pa tam se je kateri oglašil, ki je videl celotni okraj in potrebe ljudstva v cellem okraju. Pojavi, da so odposlanci premalo posegali v razpravo na poročila je vzrok posebnosti, da so bila podana poročila predolga in prepodrobna in da poslanci niso sproti zapisovali vprašanj za razpravo. Dolga poročila so odposlance utrudila, da se tako niso niti znašli, kje naj bi začeli razpravljati.

Pri nadaljnjem poročilu o gospodarstvu in v razpravi na poročilo pa se je pokazal škodljiv lokalni patriotizem; tako je bilo n. pr. ko je šlo za znižanje cen senu, tedaj so glasovali v veliki večini vsi odposlanci, ko pa je šlo za znižanje cen vinu, so nastajali vsakovrstni izgovori, da je v gotovih vaseh vino slabše, da je v drugih boljše, da imajo za prodajo samo vino in nič drugega itd. Končno pa so sprejeli sklep, da se uredijo cene vinu v sorazmerju z vsemi drugimi potrebščinami. Obravnavali so tudi tekovanje »Priljučitve k Jugoslaviji«. Pokazalo se je tudi pri tem obravnavanju, da vse premalo računajo od poslanci na moč ljudskih množic in na povezavo krajevnih odborov z okrajnimi odbori, okrajni odbor pa z vsemi gospodarskimi ustanovami.

Sicer pa so vse te napake in drobnjakarstvo naših odposlancev prehodnega značaja, ker imajo prvič v zgodovini oblast v svojih rokah. Pri vseh teh napakah se je pokazal napredek od prejšnjega zasedanja skupščine do zasedanja 14. septembra. S kritičnim pogledom na vse pomanjkljivosti pa smo trdno prepričani, da bodo odposlanci in okrajni NOO na prihodnjem zasedanju obojestransko izboljšali potek skupščine, podajanje poročil itd.

Živinski semenj

Kako se življenje v coni B normalizira, so dokaz tudi živinski semji, ki se že več mesecev redno vršijo po vseh večjih krajih. Tako je bil pretekli teden velik semj v St. Petru na Krasu, kamor je bilo pripeljano 60 glav odrasle goveje živine in čez 70 mladih prašičkov. Z velikim zadovoljstvom so kmetje ogledovali in kupovali živino, saj je toliko »kupaj niso videli že od časa, ko je okupator požgal kako vas in odpeljal s seboj svo živino. Kupčinja je potekala zelo živahno, brez vmešavanja »mešetarjev« kot v prejšnjih časih. Cene prašičkom so bile od 1000 do 1750 lir za glave; po velikosti in teži. Goveja živina po cenah, določenih od Poverjeništvu PNOO-ja. Ogarev.

Kdor še ni poravnal naročnine, naj to stori čimprej!

RAZGLASI

Začetek pouka v gluhozemnici za Slovensko Primorje v Portorožah

V gluhozemnici za Slovensko Primorje v Portorožu bo pričetek rednega pouka v torek 1. oktobra t. l. Istega dne se bodo sprejemali tudi novinci. Starši novincev morajo prinesiti s seboj rojstni list, izkaz o premoženjskem stanju, zdravniško spričevalo, živilsko karto ter izjavo merodajnega ljudskega odbora. Redni gojenci in novinci naj prinesejo s seboj potrebne obleke, perilo, rjuhe in odejo ter potrebščine za umivanje zob in čiščenje čevljev.

Popis slepih in slabovidnih otrok v Slovenskem Primorju

S prihodnjim šolskim letom se bo otvoril v Portorožah zavod za slepe mladine. Sprejeti bodo slepi in slabovidni otroci iz vsega Slovenskega Primorja v starosti od 6 do 14 let. Starši takih otrok naj takoj pošljejo prošnje na tov. Rupnik Vinka, ravnatelja gluhozemnice v Portorožah. Prošnji naj prilože rojstni list, izkaz o premoženjskem stanju, zdravniško spričevalo in izjavo merodajnega ljudskega odbora.

Reden pouk na ženski obrtni šoli v Idriji se prične 1. oktobra 1946. Isti dan bo tudi svečana otvoritev šolskega leta.

Reden pouk na tehnični šoli v Idriji se bo pričel z otvoritveno svečanostjo 1. oktobra 1946.

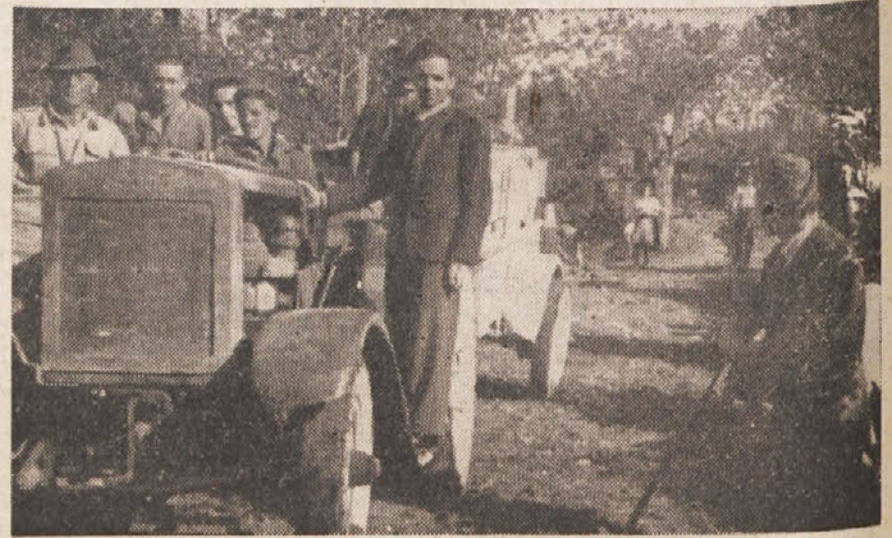
Izgubila sem osebno izkaznico št. 204 izdane od okrajnega INOO Grgar, na ime Suligoj Danica iz Kala nad Kanalom 204. S tem jo proglašam za neveljavno.

Izgubila sem osebno izkaznico na ime Cergol Bogoslava iz Petrinj 13, okraj Herpelje-Kozina, izdano leta 1946 od okrajnega Herpelje-Kozina. S tem jo proglašam za neveljavno.

Tov. Jereb Angela, roj. 1. 9. 1928 v Pečniku in stanujoča v Idrijskem 4, je izgubila osebno izkaznico na poti iz Črnege Vrha proti Koševniku. Izkaznica je bila izdana od MNOO v Idriji in je imela številko 1112, ter se s tem proglašam za neveljavno.

Tov. Volk Pavli, roj. 9. 8. 1914 na Suhorju 14, je bila ukradena osebna izkaznica št. 1050 in se s tem proglašam za neveljavno.

Vsi udarniki 3. Titovega tekovanja naj dvignejo dodatne živilske nakaznice pri upravi svojega podjetja

V težko dostopne Kozjane so vozili opeko s traktorjem.

Dovolj, gospod Budihna

Nekateri gospodje se še danes ne morejo, ali bolje rečeno, se nečejo zviševati v današnje nove prilike. Ti gospodje najbrž pozabljajo, da danes ne živimo več v stari predaprilski Jugoslaviji, pozabljajo, da ima danes ljudstvo oblast v rokah. Eden /zmed teh je tudi gospod Budihna, železniški kontrolor v St. Petru na Krasu. Izrazil se je, da se železničar ne sme vmešavati v politiko. S tem je hotel reči, da naj bo železničar zopet, kakor v prejšnji Jugoslaviji, samo številka, železničar naj bo samo stroj, za politiko se bomo pa že mi brigali, ki smo na »površju«. To je bil pač načrt takratnih reakcionarnih vodilnih krogov v Jugoslaviji, ko so železničarja načrtno zasluževali. Čim se je izkazal naprednejšega, so ga takoj proglasili kot »komunistac« ali »proletidržavnega elementa« in ga takoj odpustili ali premestili na drugi konec države. To bi zopet želel gospod Budihna.

Mislimo, da tukaj ni potrebno razpravljati. Apelliramo na gospoda Budihno, naj si gre ogledat vas Volče, ki je bila požgana od fašistov, in videl bo, v kakšnih razmerah živijo ti ljudje. Videl bo v enem prostoru kuhinjo, spalnico, lahko trdim tudi hlev, nad seboj namesto strehe samo deske, tako da če dežuje, kaplja v to stanovanje, a če je burja, slehernega prepriha do kosti. Človeka mora zabolati srce, ko vidi ljudi v takim stanju in ko sliši take neumestne izjave od nekakega prometnega kontrolorja. Namesto, da bi gospod Budihna pohvalil železničarje iz St. Petra na Krasu, ki so se s prostovoljnimi delom najboljše izkazali izmed vseh železniških postaj v Slovenskem Primorju, jih obsoja za njihovo prostovoljno delo. Hoteli bi ga vprašati, koliko je ta gospod prispeval s prostovoljnimi delom skupno z železničarji pri naši obnovi. Najbrž nič. Železničarji so si že začrtali svojo pot, to je pot k obnovi, v borbo na gospodarskem polju, v borbo proti reakciji in proti birokraciji.

Mladina iz Štjaka se spominja Bazoviških junakov

Pred nekaj dnevi smo dovršili Titovo trimesečno tekovanje. Presegli smo okvirni načrt in to nam je v veselje in ponos. Mnogo priznanja gre za ta uspeh mladini, katera se je skoraj stoodstotno odzvala udarniškem delu. Ne bomo pa prezrli nekaterih starejših tov. in tovarišic, ki so s požrtvovalnim delom vzpodbujali mladino na čim hitreje delo. Tekmovanje pa še ni končano, kakor še ni končala naša politična borba; delati moramo naprej do končne zmage. Zgrabiti moramo za delo, ker naši domovi še niso obnovljeni, še mnogo zaprek bo treba prebresti in vztrajno delati. Delati brez odihda in cilja bo došežen. Še v poznejših letih bomo ponosni na uspehe svojega dela, v ponos in veselje nam bodo lepi in udobni domovi.

Prebivalci teh novih domov se bodo hvaležnostjo spominjali mladine, ki ni poznala počitka ne težko, kadar je šlo za skupni blagor zatiranih ljudi. Le na ta način bomo lahko v najkrajšem času rekli — končali smo delo, ki so ga začeli pred šestnajstimi leti štirje slovenski rodoljubi, ki so plačali svojo ljubezen do domovine z mladimi življenji v Bazovici 6 septembra 1930. Spominjati se moramo tistega mladega septembrskega jutra, ko so Bidovec, Marušič, Miloš in Valencić zadnjič z umirajočim pogledom objeli Trst in krasno planoto. — Naše žrtve ne smejo biti zaman, one nam kažejo pot in cilje, za katere so dale življenja. — Slava vsem padlim za našo svobodo. Pavlič Ivanka.

Otroci počitniških kolonij na počitnicah v Hrvaški Istri

V petek so se otroci druge počitniške kolonije v Koprju, po večini otroci idrijskih rudarjev, odpeljali na izlet v »Ponče Salvorec« v Hrvaško Istro, kjer so obiskali kolonijo otrok iz Hrvaške Istre in cone A.

kulturno prireditve, prepevali in se igrali ob morju. Tu si videl in čutil, kako naši najmlajši, katerih ne hujša reakcija, čutijo slovensko, hrvaško in italijansko bratstvo. Tu je bila živa slika cele nedelje Julijske krajine. Ta izlet bo ostal v trajnem spominu A. Bubnič.

Prva loterija mizarske delavnice v Koprju

Mizarska delavnica v Koprju je priredila svojo prvo loterijo, srečka po 20 lir. Dobitek za izžrebano srečko je: 1 divan, 2 naslanjaca in 1 miza v skupni vrednosti 50.000 lir.

bilo ob priliki predstave ENCI. Sa. v dvorani Santa Chiara žrebano. Srečka št. 1013 je dobitnik, katere lastnik se še ni javil. Ko se javi, dobi takoj divan, naslanjaca in mizo. A. Bubnič.

MLADINSKA GODBA IZ LJUBLJANE NA PRIMORSKEM

Doma so iz Ljubljane, deset mesecev so se trudili, da danes lahko obvladajo instrumente, ki so skoraj večji kakor oni sami. Pokazali so rezultat volje, ljubezen do glasbe in do kulture sploh, posebno pa ljubezen do naroda, do Tita, ki je vse pozval k delu za lepšo bodočnost. Prišli so na Primorsko, občudovali smo jih v

Ajdovščini, sedaj prihajajo pohvalne besede o njihovem nastopu v Piranu, o njihovem koncertu v Koprju na Titovem trgu, o njihovem obisku med ribiči, o njih koncertu ob priliki obletnice ustanovitve Gubčeve brigade. Mladi godbi želimo še nadaljnega razvoja in uspešnega dela! Primorska jim je hvaležna za njihov obisk.

V novo tekovanje z zavestjo, da smo s prostovoljnimi delom obnovili 1472 hiš v kratkih treh mesecih

ODSEK ZA POSREDOVANJE DELA PRI IO ESZDN V AJDOVŠČINI

nuino potrebuje

večje število zidarjev in tesarjev ter 1500 navadnih delavcev (težakov) za dela v Sloveniji. — Delovni pogoji so zelo ugodni in je preskrbljeno za dobro in ceneno prehrano ter brezplačno stanovanje. — Vsi oni, ki reaktivirajo na delo v Sloveniji, naj se prijavijo pri Okrajnih posredovalnicah za delo ali direktno na Odsek za posredovanje dela pri Izvršnem odboru ESZDN v Ajdovščini.